

Saúdská Arábie a její role v nárůstu radikalismu v Evropě

Evaluace bezpečnostního rizika pro země Evropy

Říjen 2017

Obsah:

I.	Přehled užitých výrazů.....	2
1.	Úvod.....	3
2.	Saúdská Arábie a wahhábismus	6
2.1.	Původ a historický kontext.....	6
2.2.	Politika exportování wahhábismu.....	8
3.	Aktivity Saúdské Arábie v zemích západní Evropy.....	12
3.1.	Belgie.....	12
3.2.	Francie.....	15
3.3.	Spojené království.....	18
3.4.	Německo.....	21
4.	Balkánský poloostrov a zdejší aktivity Saúdské Arábie.....	24
4.1.	Problematika Balkánského poloostrova.....	24
4.2.	Bosna a Hercegovina.....	26
4.3.	Další země Balkánského poloostrova.....	30
4.4.	Balkánské specifikum.....	31
5.	Nedávné změny v Saúdské Arábii a implikace pro Evropu.....	33
	Seznam použitých zdrojů.....	35

Příloha I: Human Rigths Watch: Saúdská Arábie

Příloha II: Stanovisko Amnesty International k Saúdské Arábii

I. Přehled užitých výrazů

Imám: duchovní vůdce mešity.

Radikalismus: politicky nebo sociálně radikální postoje, principy nebo chování.

Saláfismus: vychází ze slova následovat, označení pro sunitský směr islámu, který chce následovat pravou víru.

wahhábismus: ideologicky vyostřená verze saláfismu přítomna hlavně ve státech Perského zálivu.

Zdroj: Oxford English Dictionary a Oxford Research Encyclopedias

II.

1. Úvod

Saúdská Arábie se v posledních desetiletích, a to nejen od doby útoků na Spojené státy 11. září 2001, snaží aktivně prezentovat jako spolehlivý partner pro západní země v oblasti geopolitických a bezpečnostních otázek. I když Saúdská Arábie může západním zemím hodnotně pomáhat v boji proti teroristickým a extrémistickým skupinám na Blízkém východě, které často ohrožují zemi samotnou, tato spolupráce zřejmě jen omezeně sahá také do roviny potlačování nálad a ideologií, které k samotnému podněcování extrémismu v některých případech vedou, a to také v rámci evropského geopolitického kontextu. Jak tato analýza poukáže, může být opodstatněné obávat se, do jaké míry Saúdská Arábie skutečně přispívá ke konstruktivnímu řešení této hrozby v Evropě, jelikož interní politické kroky mohou často napovídat o opaku. Cílem této analýzy je popsat zmíněnou problematiku Saúdské Arábie zejména ve vztahu k zemím Evropy, a to hlavně v kontextu společné snahy o snížení pravděpodobnosti radikalizace náchylných skupin na území jednotlivých zemí Evropy.

Česká republika prezentuje hrozbu terorismu a extrémismu ve svých bezpečnostních dokumentech zveřejněných na stránkách Ministerstva obrany ČR,¹ přestože o urgenci hrozby terorismu se české bezpečnostní kruhy v českých podmínkách zmiňují pouze okrajově.² Z úhlu pohledu České republiky si toto téma však zasluhuje pozornost nejen kvůli českým vazbám na Saúdskou Arábii, nebo obchodním transakcím probíhajícím mezi těmito dvěma zeměmi, ale je také na místě tématu věnovat pozornost z úhlu pohledu spolehlivého partnera v rámci Severoatlantické aliance, která se tématu

1 Ministerstvo obrany České republiky. (2015). *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030*. [online] Dostupné na: http://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Dlouhodob__v_hled_pro_obranu_2030.pdf [Naposledy otevřeno 22.září 2017]. Str. 6.

2 Fendrych, M. (2016). *Generál Pavel: Rusko je pro nás největší riziko, ne uprchlíci. Putin nikdy nespí*. [online] Aktuálně.cz. Dostupné na: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/general-pavel-rusko-je-pro-nas-nejvetsi-riziko-ne-uprchlici/r~09062082c02911e593630025900fea04/> [Naposledy otevřeno 22.září 2017]. Drtinová, D. (2016). *Pavel: Ruská kampaň v ČR vytváří dojem, že Rusko není hrozba. Je ale nebezpečnější než Islámský stát*. [online] Aktuálně.cz. Dostupné na: <https://video.aktualne.cz/dvtv/pavel-ruska-kampan-v-cr-vytvari-dojem-ze-rusko-neni-hrozba-j/r~0b684b6e977b11e68cd20025900fea04/> [Naposledy otevřeno 22. září 2017].

radikalizace dlouhodobě věnuje.³ V tomto kontextu je na místě říct, že Článek 5 smlouvy Severoatlantické aliance byl využit po teroristických útocích na Spojené státy Americké 11. září 2001, u kterých se dodnes zkoumá přesná role Saúdské Arábie a jejích občanů (15 z 19 útočníků byli Saúdové).⁴ Saúdská Arábie navíc čelí dalším neutichajícím spekulacím o škále spojitostí mezi Saúdkoarabským režimem, občany a společnostmi s teroristickými a extrémistickými uskupeními po celém světě a aktivním šířením radikálního výkladu islámu, wahhábismu, o který se mnohé teroristické uskupení otevřeně opírají. Následující text se všem těmto spojitostem bude v co největším detailu věnovat.

Tato analýza se bude snažit poskládat celistvý obrázek o výše popsaném problému pouze z veřejně dostupných informací dohledatelných převážně v angličtině a v francouzštině. Většina zdrojů, se kterými tento text pracuje jsou buď odborné publikace, novinové články psané odborníky na toto téma a bývalými diplomaty, zprávy neziskových organizací a think-tanků, oficiální dokumenty a prohlášení veřejných institucí relevantních zemí. Přestože tento text může tvořit hodnotný základ pro informovanost veřejnosti a podnětí širší debaty mezi zákonodárci a vládou, je třeba zároveň upozornit, že analýzy na toto téma se ze své kontroverzní podstaty potýkají s relativním nedostatkem informací. Tato analýza se tak ve svém obsahu bude snažit rozlišovat mezi korelací a kauzalitou u hledání konkrétních spojitostí, a zejména se také pokusí co nejvíce rozlišovat mezi vládou Saúdské Arábie, zástupci vlády Saúdské Arábie, společnostmi (napojenými na vládu a soukromými) a soukromými osobami při zmiňování jednotlivých případů. Takové rozlišení může však být v některých případech problematické, ne-li nemožné. Detailní systém interního fungování Saúdské Arábie je pro vnější pozorovatele do velké míry zahalen do tajemství, a to zvláště po relativně nedávném převzetí moci králem Salmánem bin Abd al-Azízem v roce 2015.⁵ Se svým

3 Nato.int. (2017). *Countering Terrorism (Čelení terorismu)*. [online] Available at: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_77646.htm# [Naposledy otevřeno 16. září 2017].

4 Aljazeera. (2017). *Saudi embassy may have funded 9/11 'dry run': report (Saúdská ambasáda možná sponzorovala 9/11 ,nanečisto')*. [online] Dostupné na: <http://www.aljazeera.com/news/2017/09/saudi-embassy-funded-911-dry-run-report-170909223532351.html> [Naposledy otevřeno 15. září 2017].

5 Blanchard, C. (2017). *Saudi Arabia: Background and U.S. Relations (Saúdská Arábie: pozadí a vztahy s USA)*. [online] Congressional Research Service. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL33533.pdf> [Naposledy otevřeno 15. září 2017].

státním zřízením jakožto absolutistická teokratická monarchie, Saúdská Arábie sice má oficiální vládu, v čele s králem, ovšem královská rodina se v některých případech může od reprezentování státu zcela vzdálit,⁶ zatímco náboženští hodnostáři mohou naopak vládnout obrovským vlivem.⁷ Určení toho, co je oficiálním aktem tohoto království může být, například pro případné využití mezinárodního práva, značně problematické.⁸

Následující text se bude v průběhu několika částí věnovat klíčovým spojitostem, které pomohou nastínit do jaké míry mohou aktivity Saúdské Arábie působit jako potenciální nebo reálné bezpečnostní riziko v geopolitickém kontextu ČR, a to zejména v rámci Evropy. Jako první se tak bude věnovat hloubce a historii problému v krátkém pojednání o Saúdské Arábii, wahhábismu jakožto radikální formy Islámu a exportu této verze Islámu za politickými a potenciálně mocenskými účely a následky této politiky. Následně text představí postavení západní Evropy ve spojitosti s exportem Saúdského wahhábismu a uvede několik příkladů, které země jako Belgie, Spojené království nebo Francie v nedávné minulosti musely řešit, a které mohou odkazovat na saúdský wahhábismus. V neposlední řadě bude několik stránek věnováno oblasti Balkánského poloostrova, konkrétně hlavně Bosně a Hercegovině, Kosovu, Srbsku a Černé Hoře jakožto potenciálně problematické oblasti, která v posledních desetiletích poskytovala ideální podhoubí pro rozmach tohoto typu radikalismu. Závěrem tato analýza pojedná o implikacích, které tyto spojitosti mohou mít pro bezpečnost jak v krátkodobém, tak dlouhodobém horizontu.

6 Příkladem může být následující reportáž: El Mawy, R. (2017). *Saudi Arabia's Missing Princes (Chybějící saúdskoarabští princové)*. [online] BBC News. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/magazine-40926963> [Naposledy otevřeno 16. září 2017].

7 Mouline, N. and Rundell, E. (2014). *The Clerics of Islam: Religious Authority and Political Power in Saudi Arabia (Klerici Islámu: náboženská autorita a politická moc v Saúdské Arábii)*. New Haven, London: Yale University Press. Str.: 257-261.

8 Jako názorný příklad může sloužit žaloba na Saúdskou Arábii kvůli útokům na USA 9.11.2001, viz.: Aljazeera. (2017). *Saudi embassy may have funded 9/11 'dry run': report (Zpráva: Saúdská ambasáda možná financovala zkoušku na nečisto pro útoky 9/11)*.

2. Saúdská Arábie a wahhábismus

2.1. Původ a historický kontext

Teokratická podstata Saúdskoarabského království sahající několik století nazpět je jednou ze spojitostí, které se v odborných publikacích na téma moderního rozmachu islámského radikalismu citovaných nejen v tomto textu objevují opakovaně. Prvotní vznik Saúdské Arábie pod vládou rodiny Saúdů v 18. století byl úzce spjatý s konzervativním vykladatelem Islámského učení Muhammadem bin Abd al-Wahhábem. „Muhammad bin Saud, předek a zakladatel dnešní dynastie Al Saud, se spojil s Abd al-Wahhábem, aby započali proces unifikace různorodých kmenů napříč Arabským poloostrovem.“⁹ Tehdejší geopolitická situace tedy vyžadovala asistenci Abd al-Wahhába pro legitimizaci moci Saúdů napříč těmito kmeny a „jejich partnerství vytvořilo základ pro blízké politické vztahy mezi jejich potomstvem, které trvají dodnes.“¹⁰ Natana Delong-Bas přitom poznamenává, že tento zprvu symbolický vztah se časem rozvinul a zakořenil v institucích na různých úrovních relativní moci a vlivu napříč Saúdskou třetí a aktuální dynastií a rodinou Al al-Shaykh, tedy potomstvem Abd al-Wahhába.¹¹ Wahhábismus se zároveň stal spíše pomůckou státu pro konsolidaci a centralizaci moci a vzdálil se nomádkému puritánskému základu, jak jej učil Abd al-Wahháb.¹² Delong-Bas dále přibližuje spletitost politické a náboženské moci v zemi, když ve svém článku pro Oxfordskou příručku Islámu a politiky popisuje, že mnoho dnešních Saúdů odkazuje ke králi jakožto k imámovi: „toto symbolizuje sjednocení dvou rolí, které bývaly samostatné, a zároveň to odkazuje na vývoj daného vztahu napříč časem z důvodů jak politické nutnosti, tak také fluidity hranice mezi

9 Blanchard, C. (2008). *The Islamic Traditions of Wahhabism and Salafiyya (Islámské traduce Wahhábismu a Saláfismu)*. CRS Report for Congress. [online] The Library of Congress. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/misc/RS21695.pdf> [Naposledy otevřeno 10. září 2017]. Str. 2.

10 *Ibid.*

11 Delong-Bas, Natana (n.d.). *Islam and Power in Saudi Arabia (Islám a moc v Saúdské Arábii)*. *The Oxford Handbook of Islam and Politics*. *Oxford Islamic Studies Online*. [online] dostupné na: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t9001/e016> [Naposledy otevřeno 10. září 2017].

12 *Ibid.* Noori, N. (2010). Religion and Politics in Saudi Arabia: Wahhabism and the State - Edited by Mohammed Ayoob and Hasan Kosebalaban (Náboženství a Politika v Saúdské Arábii: Wahhábismus a stát – editováno Mohammedem Ayoobem a Hasanem Kosebalbanem). *Digest of Middle East Studies*, 19(1), str.149-151.

náboženstvím a politikou v Saúdské Arábii.¹³ Obnovení nezávislého Saúdskoarabského království v roce 1932 tedy čerpalo velkou míru legitimacy právě v těchto kořenech, a je dodnes existenčně spjata s náboženským establishmentem, který je v pozici, kde jeho členové mohou ovlivňovat praktický chod království.¹⁴

V praxi je tento problematický vztah zosobněn vytrvalou snahou království uplatňovat konzervativní wahhábismus a propagovat jej nejen v rámci svých hranic, ale také mimo ně. Uvnitř království je tento přístup vidět zejména na mizivé toleranci vůči jiným náboženstvím, včetně jiných výkladů islámu samotného. Perzekuci nebo nerovným podmínkám čelí jak židé a křesťané, tak šíité, nebo kdokoli kdo jakýmkoli způsobem zpochybní dominanci a svrchovanost státně propagované ultrakonzervativní formy islámu, wahhábismu.¹⁵ V politickém procesu jsou důsledky jednoznačné: „království nemá žádný sekulární právní řád, legislativu, nebo politické strany.“¹⁶ Blanchard popisuje mocenské postupy v zemi následovně:

„Politické rozhodování v království i nadále reflektuje proces tvoření konsenzu mezi uzavřenou elitou vedenou vysoce postavenými členy vládnoucí rodiny Al Saud. Národní rada Shura se 150-ti jmenovanými členy poskytuje limitovaný dohled a poradenství k některým vládním rozhodnutím, a komunální rady se svými volenými a jmenovanými členy slouží jako fóra pro názory veřejnosti týkající se místní správy.“¹⁷

Svou moc mohou zároveň využít islámští duchovní, a to zejména skrze Ulamu, radu duchovních, která funguje jako vládní instituce určená k vydávání právních posudků založených na právu Šaría k podnětům podaných králem, nebo může vykonávat

13 Delong-Bas, Natana (n.d.). *Islám a moc v Saúdské Arábii*.

14 Al-Atawneh, Muhammad (n.d.). Council(s) of Senior ‘Ulamā’ (Rada/rady starších ‘Ulamā’). [online] In *The Oxford Encyclopedia of Islam and Politics*. *Oxford Islamic Studies Online*. Dostupné na: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t342/e0136> [Naposledy otevřeno 10. září 2017].

15 Human Rights Watch. (2017). *Saudi Arabia (Saúdská Arábie)*. [online] Dostupné na: <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/saudi-arabia> [Naposledy otevřeno 28. září 2017].

16 Gendron, A. (2010). Confronting Terrorism in Saudi Arabia (Konfrontace terorismu v Saúdské Arábii). *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 23(3), str. 487.

17 Blanchard, C. (2017). *Saúdská Arábie: pozadí a vztahy s USA*. Str. 4.

poradenskou roli ve věcech týkajících se obecného práva, a k napomáhání rozhodnutí krále podle Královské vyhlášky A/137 ze srpna 1971.¹⁸

Tyto politické a občanské podmínky v zemi řadí Saúdskou Arábii nejen podle neziskové a nevládní organizace Freedom House opakovaně mezi jednu z nejreprezivnějších zemí na světě.¹⁹ Zpráva Human Rights Watch za rok 2017 popisuje detaily některých incidentů, které se za uplynulý rok v zemi odehrály, a které nedostatečně dodržování lidských práv, a to hlavně u náboženských menšin nebo osob vyjadřujících nespokojenost s režimem, dokazují.²⁰ Překlad celé zprávy týkající se Saúdské Arábie je dostupný na konci tohoto dokumentu jako Příloha I.

Přestože tato interní politika může být z bezpečnostního hlediska zkoumána pro svůj potenciál vyostřit nebo rozdmýchat další náboženské, nebo inter-etnické konflikty na Blízkém východě, bezprostřednější hrozbou, která se může přímo týkat geopolitického kontextu České republiky může být v tuto chvíli považováno spíše exportování politiky šíření wahhábismu mimo hranice Saúdské Arábie, Arabského poloostrova, nebo zemí s převahou obyvatel vyznávající Islám.

2.2. Politika exportování wahhábismu

Propagace wahhábismu jakožto radikální a potencionálně extremistické formy Islámu mimo území Saúdské Arábie se do povědomí expertů na oblast Blízkého východu zapsala hlavně od doby revoluce v Íránu v roce 1979, kdy tyto aktivity vypovídaly o snaze Saúdů ideologicky čelit svému úhlavnímu rivalovi, který se snažil přivlastnit si titul vůdce muslimského světa.²¹ Vědomé užívání wahhábismu jako

18 Al-Atawneh, Muhammad (n.d.). Council(s) of Senior 'Ulamā' (Rada/rady starších ,Ulama').

19 Freedomhouse.org. (2012). *Worst of the Worst 2012: The World's Most Repressive Societies (Nejhorší z nejhorších 2012: Nejreprezivnější světové společnosti)*. [online] Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/special-reports/worst-worst-2012-worlds-most-repressive-societies> [Naposledy otevřeno 28.zář 2017]. Freedomhouse.org. (2017). *Saudi Arabia (Saúdská Arábie)*. [online] Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/saudi-arabia> [Naposledy otevřeno 28.zář 2017].

20 Human Rights Watch. (2017). *Saudi Arabia (Saúdská Arábie)*.

21 Benjamin, D. (2015). *The King and ISIS (Král a ISIS)*. [online] Foreign Policy. Dostupné na: <http://foreignpolicy.com/2015/09/10/the-king-and-isis-saudi-arabia-egypt-iraq/> [Naposledy otevřeno 15.srpna 2017].

pomůcky pro dosažení politických cílů mimo Saúdskou Arábii však možná započalo již o dekádu dříve, jak je patrné na následujícím příkladu. Zalmay Khalilzad, bývalý velvyslanec USA v Afganistánu, Iráku a při Organizaci spojených národů, popisuje svou nedávnou schůzku s nejvyššími představiteli země, při které mu jeden z představitelů sdělil, že Saúdská Arábie systematicky podporovala Islámské extrémisty „od šedesátých let jako protiváhu nasserismu – socialistické ideologii, která vyšla z myšlenek Egyptřana Gamala Abdera Nassera, a která ohrožovala Saúdskou Arábii a vedla mezi těmito dvěma zeměmi ke konfliktu podél Jemenské hranice.“²² Kvůli hrozbě sekularismu a díky rostoucím příjmům z prodeje ropy „král Faisal ibn Abdulaziz al-Saud (který vládl mezi lety 1964-1975) rozhodl, že se wahhábistická propaganda, která uznává Království Saúdské Arábie jako jediného oprávněného obránce islámu, stane dlouhodobou strategií s cílem zajistit přežití monarchie.“²³ Příležitost stát se obráncem sunitského slámu pak nastala hlavně během sovětského útoku na Afganistán, kdy Saúdové spojili síly s Američany v podpoře Afgánských mudžahedínů, kteří bojovali proti sovětské okupaci.²⁴ Přestože se každá z těchto zemí angažovala v Afganistánu z jiného politického důvodu, v důsledku nekalkulovali s možností, že tito bojovníci, kteří přicházeli z různých muslimských zemí, včetně Saúdské Arábie, mohou tvořit citelné bezpečnostní riziko do budoucna.²⁵ Je všeobecně přijaté, že z tohoto konfliktu vznikl například Taliban, a radikalizoval se zde například Saúd Usáma bin Ládín, zakladatel Al-Káidy.²⁶ Od těchto let Saúdská Arábie utratila miliardy dolarů na podporu

22 Khalilzad, Z. (2016). *'We Misled You': How the Saudis Are Coming Clean on Funding Terrorism* ('Oklamali jsme vás': Jak Saúdové přiznávají sponzorování terorismu). [online] POLITICO. Dostupné na: <http://www.politico.com/magazine/story/2016/09/saudi-arabia-terrorism-funding-214241> [Naposledy otevřeno 8.zář 2017].

23 Choksy, C. and Choksy, J. (2015). *The Saudi Connection: Wahhabism and Global Jihad* (Saúdské spojení: Wahhábismus a globální džihád). [online] World Affairs Journal. Dostupné na: <http://www.worldaffairsjournal.org/article/saudi-connection-wahhabism-and-global-jihad> [Naposledy otevřeno 6. zář 2017].

24 Shane, S. (2016). *Saudis and Extremism: 'Both the Arsonists and the Firefighters'* (Saúdové a extrémismus: 'žhář a hasiči zároveň'). [online] Nytimes.com. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2016/08/26/world/middleeast/saudi-arabia-islam.html> [Naposledy otevřeno 4.zář 2017].

25 Choksy, C. and Choksy, J. (2015). *The Saudi Connection: Wahhabism and Global Jihad* (Saúdské spojení: Wahhábismus a globální džihád).

wahhábismu po celém světě.²⁷ „Je odhadováno, že Saúdská Arábie investovala více než 10 miliard dolarů do propagace wahhábismu skrze charitativní organizace.“²⁸ Zpráva vyžádaná Výborem pro zahraniční věci Evropského parlamentu detailně popisuje jak tento systém fungoval v některých zemích střední a jihovýchodní Asie.²⁹ Místní komunity a lokální verze islámu tomuto přístupu musely ustoupit. „Existuje obecný konsensus, že Saúdský ideologický kolos narušil místní islámské tradice v mnoha zemích jako výsledek okázalého utrácení za náboženskou propagaci trvající půl století, s útratou odhadovanou na desítky miliard dolarů.“³⁰ Výsledkem přílivu těchto financí v praxi bylo a je financování vzdělávacích a náboženských institucí, dodávání kazatelů, učitelů a materiálů napříč muslimským a západním světem.³¹

„Podle oficiálních webových stránek Saúdské monarchie, wahhábistické nadace a královské fondy, včetně těch zesnulého Saúdského krále Fahda, utratily miliony dolarů rekrutováním studentů do více než 1500 mešit, 210 muslimských center, 202 islámských univerzit, 2000 madras a na nábor zaměstnanců pro tyto instituce s téměř čtyřmi tisíci kazateli a misionáři v zemích střední, jižní a jihovýchodní Asie a také v Africe, Evropě a Severní Americe.“³²

26 Edition.cnn.com. (2011). *Timeline: Osama bin Laden, over the years (Časová osa: Usáma bin Ládín ak šel čsa)*. [online] Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.timeline/index.html> [Naposledy otevřeno 2.zář 2017].

27 Friedman, T. (2015). *Our Radical Islamic BFF, Saudi Arabia (Naši radikální islámští nejlepší kamarádi, Saúdská Arábie)*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2015/09/02/opinion/thomas-friedman-our-radical-islamic-bff-saudi-arabia.html> [Naposledy otevřeno 8.zář 2017].

28 Moniquet, C. (2013). *The involvement of Salafism/Wahhabism in the support and supply of arms to rebel groups around the world (Role saláfismu/Wahhábismu v podpoře a poskytování zbraní rebelům po celém světě)*. Luxembourg: Policy Department DG External Policies of the EU. [online] Dostupné na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/457137/EXPO-AFET_ET\(2013\)457137_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/457137/EXPO-AFET_ET(2013)457137_EN.pdf). [Naposledy otevřeno 25. zář 2017]. Str. 5.

29 *Idem*. Str.5-6.

30 Shane, S. (2016). *Saudis and Extremism: 'Both the Arsonists and the Firefighters' (Saúdové a extrémismus: 'žháři a hasiči zároveň')*.

31 Gendron, A. (2010). Confronting Terrorism in Saudi Arabia (Konfrontování terorismu v Saúdské Arábii. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 23(3), str.487.

Konkrétně v Evropě tato země utratila podle El Karouia stovky milionů dolarů na výstavbu mešit například ve Francii, Španělsku, Itálii, Nizozemí, Belgii, nebo Spojeném království.³³ Ve Francii bylo od roku 2011 v různých stádiích plánování nebo výstavby mezi 100 a 150 mešitami, u kterých existuje podezření, že velká část financí putuje ze saúdských zdrojů přes komplikovaný a nesnadno detekovatelný systém množství bankovních účtů a převodů mezi soukromými osobami.³⁴

Někteří pozorovatelé na základě těchto skutečností usuzují, že saúdská forma islámu urputně propagovaná v mnohých koutech světa stojí za velmi pomalou modernizací některých částí arabského světa, a také za postupným vytlačováním plurality islámu ve svých regionálních podobách.³⁵ Tato dominantní a potencionálně extrémistická forma islámu pak zřejmě nese potenciál inspirovat radikální skupiny jako je samozvaný Islámský stát, Al-Káida a další sunitské extrémistické skupiny,³⁶ které mohou tvořit bezpečnostní hrozbu sahající až do evropského geopolitického kontextu.

Tyto aktivity Saúdské Arábie mohou na základě všech dosavadně zmíněných informací znamenat potencionální hrozbu v několika směrech, kde každý s sebou nese svá rizika, vyžaduje jiný způsob řešení, a váže se jinou měrou k přímé zodpovědnosti Saúdské Arábie:

32 Choksy, C. and Choksy, J. (2015). *The Saudi Connection: Wahhabism and Global Jihad (Saúdské spojení: Wahhábismus a globální džihád)*.

33 El Karoui, H. (2016). *Un islam français est possible (Francouzský islám je možný)*. [online] Institut Montaigne. Dostupné na: <http://www.institutmontaigne.org/fr/publications/un-islam-francais-est-possible#telecharger> [Naposledy otevřeno 7.zář 2017]. Str. 55.

34 Choksy, C. and Choksy, J. (2015). *The Saudi Connection: Wahhabism and Global Jihad (Saúdské spojení: Wahhábismus a globální džihád)*.

35 Friedman, T. (2015). *Our Radical Islamic BFF, Saudi Arabia (Naši radikální islámští nejlepší kamarádi, Saúdská Arábie)*.

36 The New York Times. (2017). *Fighting, While Funding, Extremists (Bojování proti a podporování extrémistů)*. [online] Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2017/06/19/opinion/saudi-arabia-qatar-isis-terrorism.html?mcubz=0> [Naposledy otevřeno 15.zář 2017].

- 1) Mohou fungovat jako vědomá nebo nevědomá materiální podpora extremistických skupin v cílových zemích, které mohou představovat, a v některých případech představují, přímé bezpečnostní riziko pro dané země.
- 2) Mohou vědomě nebo nevědomě vyostřovat ideologické konflikty mezi novými následovníky wahhábismu v cílových zemích a původním obyvatelstvem a jinými migrantskými nebo náboženskými komunitami v cílových zemích, což může vést k násilnému vyústění těchto konfliktů.
- 3) Mohou vědomě nebo nevědomě poskytovat legitimizaci projevům extrémismu motivovaným wahhábistickým učením skrze vytrvalou podporu i přes často fatální následky projevů tohoto extrémismu v cílových zemích.

Přestože v kontextu konkrétních útoků a projevů extrémismu v evropských zemích lze jen těžko dojít s pomocí veřejně dostupných zdrojů k hmatatelným důkazům, které by jakkoli usvědčovali Saúdskou Arábii z přímé role při útocích, nebo jejich přímé materiální podpoře, druhý a třetí způsob podpory je v některých případech dohledatelný. Existující spojitosti prezentované v následující části této analýzy pak možná nesou dostatečné opodstatnění pro hlubší zájem ze strany zákonodárné a exekutivní moci.

3. Aktivity Saúdské Arábie v zemích západní Evropy

Přestože by se aktivity Saúdské Arábie spojené s podporou wahhábismu v západních evropských zemích daly pozorovat ve více případech než pouze v těch zmíněných v tomto dokumentu, tato analýza se bude držet příkladů několika zemí, které slouží pro detailní ilustrace a dohromady tvoří obrázek celkového fenoménu.

3.1. Belgie

Spojení Saúdské Arábie a Belgie relevantní k tomuto tématu je z veřejně dostupných zdrojů pozorovatelné od šedesátých let minulého století. V druhé polovině této dekády se Belgie snažila najít levný zdroj ropy pro svou potřebu a belgický král Baudouin se tak domluvil s tehdejší králem Saúdské Arábie, Faisalem Ibn Abd al-Azizem al-Saudem, že za levnou ropu, kterou Saúdská Arábie poskytne budou moci Saúdové po dobu 99 let využívat bývalý orientální pavilon z Národní výstavy v Bruselu z roku 1880.³⁷ „Zároveň Belgičané povolili Saúdům školit muslimské imámy, aby mohli učit rostoucí množství afrických a západoafrických imigrantů přicházejících do země.“³⁸ Velká bruselská mešita se zde otevřela v roce 1978.³⁹ „Saúdská ambasáda v Bruselu dále pokračovala v poskytování Koránů množství mešit v zemi, a pomáhala s placením údržby budov. Saúdská Arábie také investovala do cvičení imámů, kteří kázali rostoucí muslimské diaspoře v Evropských zemích, včetně Belgie.“⁴⁰ Jak ovšem naznačují dostupné zdroje, tato muslimská diaspora byla původně svou vírou značně odlišná od puritánské, konzervativní víry, kterou propagovali Saúdové, a ti se tak dostali do pozice, kdy mohli svůj výklad islámu šířit mezi imigranty, kteří hledali místa k praktikování své víry v nové domovině.⁴¹

37 Wesel, B. (2015). *Brussels' Great Mosque and ties with Salafism (Bruselská velká mešita a vazby na saláfismus)*. [online] Deutsche Welle. Dostupné na: <http://www.dw.com/en/brussels-great-mosque-and-ties-with-salafism/a-18866998> [Naposledy otevřeno 29.zář 2017].

38 *Ibid.*

39 Tharoor, I. (2016). *The Saudi origins of Belgium's Islamist threat (Saúdské kořeny belgické islamistické hrozby)*. [online] Washington Post. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/03/23/the-roots-of-belgiums-islamist-threat-reach-back-to-saudi-arabia/?utm_term=.39cd44f7688f [Naposledy otevřeno 29.zář 2017].

40 *Ibid.*

„Malá muslimská komunita z roku 1967 se enormně rozrostla s nově přichozími migranty, hlavně z Maroka. Ke skupinám jako Al-Káida nebo Islámský stát se na počet obyvatel přidalo více Belgičanů než občanů jakékoli jiné země Evropy. Distrikt Molenbeek (...) získal svou pochybnou přezdívku jako ‚džihádické centrum‘ Evropy.“⁴²

Podle krátké zprávy publikované na stránkách Evropské komise, radikální forma islámu se v Belgii neustále šíří, a roste množství mešit a islámských center, které jsou pod vlivem wahhábismu.⁴³ Z rozhovoru s Michaellem Privotem, ředitelem Evropské sítě proti rasismu sídlící v Bruselu, navíc vyplývá, že nejenže 95% vzdělávacích kurzů o Islámu pro mladé muslimy vedeno mladými kazateli školenými v Saúdské Arábii, ale jiné muslimské země nemají možnost mladým studentům nabídnout stejné granty a stipendijní možnosti, jako Saúdská Arábie.⁴⁴ Přestože k radikalizaci pak může vést řada dalších důvodů, tato primární všestranná podpora se zdá být podstatným, kauzálním faktorem proč je pro hostitelskou zemi těžké problému radikalizace efektivně a včas čelit. V případě Belgie to patrně minimálně v následujících příkladech:

.....

Spojitost s útoky 11.9.2001

„Důležitost Belgie pro globální terorismus se stala ještě zřejmější 9. září 2001. Dva dny před útoky na Dvojčata, byl poručík Ahmed Shah Massoud – poslední muž

41 *Ibid.*

42 Riedel, B. (2015). *Saudi Arabia is part of the problem and part of the solution to global jihad (Saúdská Arábie je součástí problému i řešení globálního džihádu)*. [online] Brookings. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/markaz/2015/11/20/saudi-arabia-is-part-of-the-problem-and-part-of-the-solution-to-global-jihad/> [Naposledy otevřeno 30.září 2017].

43 European Commission: European Website on Integration. (2017). *Belgium: Spread of a radical form of Islam is investigated (Belgie: Šíření radikální formy islámu se vyšetřuje)*. [online] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/belgium-spread-of-a-radical-form-of-islam-is-investigated> [Naposledy otevřeno 30.září 2017].

44 Meotti, G. (2016). *Brussel's pact with Saudi Arabia gave the world Molenbeekistan (Bruselská dohoda se Saúdskou Arábií dala světu Molenbeekistan)*. [online] Israel National News. Dostupné na: <http://www.israelnationalnews.com/Articles/Article.aspx/18590#.VvKcKelrJOI> [Naposledy otevřeno 22.září 2017].

stojící proti Talibanu – zabit v Afganistánu dvěma teroristy, kteří do Afganistánu přijeli s Belgickými pasy.⁴⁵

Nezdařený útok ve vlaku v létě 2015

„Ayoub El Khazzani, mladý Maročan, který strávil nějakou dobu v Sýrii, a jehož srpnový pokus zaútočit na pasažéry v rychlovlaku z Bruselu do Paříže byl zastaven jinými pasažéry, přebýval se svou sestrou ve čtvrti Molenbeek. Tato čtvrť byla spojená s teroristickou skupinou rozbitou v lednu ve Vervier, nepopulárním městě v jižní Belgii, a také s radikální sítí zvanou Sharia4Belgium.“⁴⁶

Útoky v Paříži v listopadu 2015

„Tři dny po útocích na fotbalový stadion, koncertní halu a několik barů a kaváren, francouzské a belgické bezpečnostní služby jsou zaměřeny na radikálního džihádistu, který měl celý plán vést, Abdelhamida Abaaouda. Je jedním z nejprominentnějších bojovníků Islámského státu, který přišel z Belgie... Abaaoud, který je údajným strůjcem celého plánu vycestoval do Sýrie minulý rok, a dokonce přesvědčil svého 13-ti letého bratra, aby se k němu připojil, je ze stejného sousedství Molenbeek, jako bratři Abdeslamovi.“⁴⁷

Útoky v Bruselu v březnu 2016

„Dva belgičtí bratři s dřívějšími zápisy v trestním rejstříku – Ibrahim el-Bakraoui, 29, a Khalid el-Bakraoui, 27 – byli identifikováni úřady jako dva z lidí, kteří odpálili sebevražedné bomby při útocích v Bruselu v úterý. Khalid zaútočil na stanici

45 Clerix, K. (2015). *Why are terrorists drawn to Belgium?(Proč jsou teroristi přitahováni k Belgii?)*. [online] The Guardian. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/nov/17/terrorists-belgium-paris-attacks> [Naposledy otevřeno 23.září 2017].

46 Burchard, H. and Cerulus, L. (2015). *The Belgian radicals' den (Belgické radikální doupe)*. [online] POLITICO. Dostupné na: <http://www.politico.eu/article/molenbeek-a-terrorists-den/> [Naposledy otevřeno 22.září 2017].

47 Breeden, A., Bennhold, K. and De Freytas-Tamura, K. (2015). *Call to Arms in France Amid Hunt for Belgian Suspect in Paris Attacks (Povolání ke zbrani ve Francii uprostřed lovu na belgického podezřelého z pařížských útoků)*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2015/11/17/world/europe/paris-terror-attack.html> [Naposledy otevřeno 22.září 2017].

metra Maelbeek asi hodinu poté, co se jeho bratr Ibrahim a další muž vyhodili do povětří na hlavním mezinárodním letišti blízko Bruselu.⁴⁸

.....

Přestože u každého z těchto příkladů figuruje vícero důvodů, proč byli tito lidé radikalizováni, někteří komentátoři se shodují na tom, že velkým faktorem je dostupnost radikální ideologie v Belgii.⁴⁹ Z veřejně dostupných informací lze v tuto chvíli tvrdit to, že veškeré výše zmíněné příklady poukazují na korelaci mezi zvýšeným výskytem radikálního učení podporovaného institucemi Saúdské Arábie v Belgii, a množstvím a frekvencí incidentů spojených s teroristickými činy. V případě Belgie je tedy možné se domnívat, že se podpora wahhábismu již projevila na bezpečnostní situaci v zemi, a to hlavně skrze první a druhý způsob představený na konci předchozí části této zprávy:

- 1) Aktivity Saúdské Arábie v Belgii fungovaly jako vědomá nebo nevědomá materiální podpora radikálních a radikalizujících skupin, a ve svém důsledku přispěly k přímému bezpečnostnímu riziku v zemi.
- 2) Aktivity Saúdské Arábie vědomě nebo nevědomě vyostřily ideologické konflikty mezi novými následovníky wahhábismu v Belgii a původním obyvatelstvem a jinými migrantskými nebo náboženskými komunitami v Belgii, což s největší pravděpodobností přispělo k násilnému vyústění těchto konfliktů.

3.2. Francie

Francie je domovem největší populace muslimů v celé Evropě s více než 2300 mešitami, z nichž některé jsou financované zeměmi jako je Saúdská Arábie.⁵⁰ Jeden z podstatných důvodů, proč je Francie natolik náchylná k zahraničním vlivům v oblasti náboženství je, že v této zemi existuje zákon z roku 1905, který uzákoňuje striktní rozdělení mezi církvemi a státem tím, že zakazuje využití státních finančních prostředků

48 Stack, L. and Karasz, P. (2016). *How Belgium Became Home to Recent Terror Plots (Jak se Belgie stala domovem nedávných teroristických plánů)*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/interactive/2015/11/15/world/europe/belgium-terrorism-suspects.html> [Naposledy otevřeno 22.zář 2017].

49 Wesel, B. (2015). *Brussels' Great Mosque and ties with Salafism (Bruselská velká mešita a její vazby na saláfismus)*.

za účelem výstavby jakýchkoli míst k modlení.⁵¹ Země tak napomohla nutnosti zajištění soukromého nebo zahraničního kapitálu při stavbách náboženských objektů, a to zvláště těch, které ve Francii nebyly tradiční, a které byly zároveň potřeba pro zajištění duchovních potřeb nově příchozích muslimských migrantů. Takové podmínky vybízejí k aktivitám typu těch Saúdské Arábie. Francouzský Institut Montaigne loni publikoval analýzu, ve které její autor El Karoui popisuje vznik Saúdské Světové islámské ligy, která byla pro Saúdy hlavní institucí pro šíření své víry právě do zemí, jako je Francie. Liga má podle jeho výzkumu centrum v každém hlavním městě Evropy, to v Paříži otevřelo v roce 1977.⁵² „Světová islámská liga utratila už okolo 40 milionů dolarů za výstavbu mešit ve Francii...Saúdkoarabský ambasador ve Francii naznačil, že saúdský stát financoval od roku 2011 stavbu osmi mešit.“⁵³ Saúdové navíc poskytli mnohá stipendia pro studium teologie těm, kteří si přáli stát se imámy, a ti se pak po návratu ze studií v Mekce nebo Medině, jakožto posvátných center islámu, mohli stát pro své okolí důvěryhodnými ambasadory víry.⁵⁴ Reakce Francie na teroristické útoky v posledních letech, která v první řadě vedla ke snaze kontrolovat financování mešit a islámských center v zemi a omezení vlivu zahraničních zemí poukázala na to, že země toto vnímá jako určité bezpečnostní riziko.⁵⁵ Markind je toho názoru, že není problém v tom, že by zahraniční nadace přímo podporovali džihádistickou aktivitu a teroristické útoky, problém ale vidí v jejich „propagaci velmi agresivní ideologie plnou politické agendy, jejíž následovatelé nesou vysokou pravděpodobnost uchýlení se k násilí.“⁵⁶ Přestože podle zprávy francouzského senátu je Saúdská Arábie jen jedna ze zemí, které hrají v propagaci radikální ideologie ve Francie významnou roli,⁵⁷ Saúdkoarabský status centra islámu, který Saúdská Arábie využívá, může hrát o to větší roli. Následující

50 Dodman, B. (2016). *Will banning foreign funds for French mosques help combat terrorism? (Pomůže zákaz zahraničních peněz v boji proti terorismu?)*. [online] France 24. Dostupné na: <http://www.france24.com/en/20160729-foreign-financing-mosques-valls-france-secularism-islam> [Naposledy otevřeno 22.září 2017].

51 *Ibid.*

52 El Karoui, H. (2016). *Un islam français est possible (Francouzský islám je možný)*. Str.55.

53 *Idem.* Str.55-56.

54 *Idib.*

55 Dodman, B. (2016). *Will banning foreign funds for French mosques help combat terrorism? (Pomůže zákaz zahraničních peněz v boji proti terorismu?)*.

příklad ilustruje kontext, ve kterém přesně tento typ aktivity Saúdské Arábie může působit jako problematický:

Útok na redakci Charlie Hebdo

„Bratři Kouachiovi alžírského původu byli radikalizováni agenty Al-Káidy, kteří žili v 19. pařížském okrsku v místní mešitě kazatelem Al-Káidy Faridem Benyettouem, a dále ve francouzském vězení náborářem Al-Káidy Djamelem Beghalem. Během svého výkonu trestu Chérif Kouachi potkal Amedyho Coulibalyho, Francouze malijského původu, který byl rovněž učen Beghalem. Kouachisovi nakonec útočili ve jménu Al-Káidy Arabského poloostrova, která operuje v Saúdské Arábii a v Jemenu, zatímco Coulibaly, který zaútočil na židovský obchod v Paříži ten samý týden spáchal svůj zločin ve jménu Islámského státu, sídlícího v Iráku a Sýrii, jako odplatu za údajnou urážku islámu. Zbraně a výzbroj užitá útočníky v Paříži byla vystopována k džihádistům v Bosně, kde kazatelé v mešitě krále Fahda v Sarajevu trénování a podporování pomocí Saúdů označili útoky za zinscenované Západem jako záminka diskriminace muslimů... Saúdská Arábie samozřejmě odsoudila zločiny v Paříži jako neislámské a popřela jakoukoli asociaci s cílem, plánováním nebo vykonáním útoků. Zároveň však o den později její soudní systém vedený wahhábisty zbičoval prvními 50 ze 1000 ran bloggera – kterého také odsoudili k deseti letům ve vězení – za ‚urážku islámu,‘ stejný zločin údajně spáchaný novináři Charlie Hebdo.“⁵⁸

56 Markind, J. (2016). *France Working to De-Radicalize Its Mosques (Francie se snaží deradikalizovat své mešity)*. [online] Gatestone Institute. Dostupné na: <https://www.gatestoneinstitute.org/8647/france-radical-mosques> [Naposledy otevřeno 23.zář 2017].

57 Sénat de la Republique française. (2016). *Mission d'information sur l'organisation, la place et le financement de l'islam en France et de ses lieux de culte (Informační mise ohledně organizace, postavená a financích islámu ve Francii a jeho místech kultu)*. [online] Dostupné na: http://www.senat.fr/fileadmin/Fichiers/Images/commission/missions/islam_en_france/14-Brochure_Mission_Islam.pdf [Naposledy otevřeno 23. září 2017].

58 Choksy, C. and Choksy, J. (2015). *The Saudi Connection: Wahhabism and Global Jihad (Saúdské spojení: Wahhábismus a globální džihád)*.

Přestože nejproblematictější součástí postoje Saúdské Arábie v uvedeném případě je záležitost, která má z teoretického hlediska hlavně vnitropolitický rozměr, díky dostupnosti informací v dnešním světě a rychlostí, kterou se šíří může být považována za třetí druh aktivity prezentované v druhé sekci tohoto dokumentu, a to hlavně díky vědomé pozici Saúdské Arábie jakožto vůdce sunitské větve islámu:

- 3) Tyto aktivity vědomě nebo nevědomě poskytovaly legitimizaci projevům extrémismu motivovaným wahhábistickým učením i přes fatální následky projevů tohoto extrémismu, a mohly tak potenciálně motivovat další následovníky wahhábismu k podobným extrémistickým činům.

Tento typ aktivity může být nejhůře dokazatelný, a častěji než kauzalitu lze dokázat přibližnou korelaci mezi legitimizací a nárůstem extrémistické aktivity, ale je však hluboce problematický hlavně díky dlouhodobému a rozsáhlému kulturně-politickému dopadu, který může mít. Soeren Kern poukazuje na projekt „Předměstí republiky“ Institutu Montaigne, který dochází k závěru, že muslimští imigranti se například v pařížských předměstích postupně odklánějí od francouzských hodnot, kterými je například důvěra v sekulární právo.⁵⁹ Přiklonění k extrémismu pak nemusí být od této tendence vzdálené.

3.3. Spojené království

Diskuze ohledně dlouhodobé zahraniční podpory wahhábismu, který v některých případech mohl vést k extrémistickému násilí ve Spojeném království započala hlavně poté, co kabinet britské premiérky Theresy Mayové odmítl publikovat analýzu zadanou bývalým premiérem Davidem Cameronem týkající se právě tohoto tématu.⁶⁰ Opoziční strany v zemi se k tomuto kroku vyjádřily s obavami, že se vláda snaží chránit právě Saúdskou Arábii.⁶¹ Nová rešeršní zpráva publikovaná ve Spojeném království v červenci tohoto roku popisuje, jak příliv podpory a financí ze Saúdské Arábie započal ve

59 Kern, S. (2012). *Qatar Financing Wahhabi Islam in France, Italy, Ireland and Spain (Katar financuje islám ve Francii, Itálii, Irsku a Španělsku)*. [online] Gatestone Institute. Dostupné na: <https://www.gatestoneinstitute.org/2833/qatar-financing-wahhabi-islam-europe> [Naposledy otevřeno 18.září 2017].

60 Rudd, A. (2017). *Extremism:Written statement - HCWS39 (Extrémismus: psané prohlášení - HCWS39)*. [online] UK Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.uk/business/publications/written-questions-answers-statements/written-statement/Commons/2017-07-12/HCWS39> [Naposledy otevřeno 10 září 2017].

Spojeném království zhruba ve stejnou dobu v šedesátých letech minulého století, jako v ostatních západoevropských zemích.⁶² Wilson v této zprávě říká, že Saúdská Arábie i ve Spojeném království praktikuje posílání stipendistů na své univerzity s předpokladem, že se vrátí do země původu jako kazatelé, a že i tento trend přispěl k téměř zdvojnásobenému množství wahhábistických mešit v zemi mezi lety 2007 a 2015.⁶³ U některých z těchto mešit, kde je zjevně dohledatelná podpora Saúdskou Arábií se praktikuje šíření extrémistických názorů:

„Extrémistický kazatel Shakeel Begg strávil pět let studiem na Islámské univerzitě v Medině a od svého návratu do Spojeného království zde bylo několik případů, kdy Begg šířil extrémistickou řeč. Islámské centrum Lawisham, mešita a komunita vedená Beggem také pozvala některé další extrémistické Saláfistické kazatele, včetně Haithama Al-Haddada, Uthmana Lateefa a Murtaza Khana. V roce 2009 Khan v mešitě vystoupil s projevem, ve kterém bránil agresi vůči lidem, co nejsou muslimové.“⁶⁴

Další z mediálně výrazných případů podpory extrémismu Saúdskou Arábií ve Spojeném království byl zdokumentovaný pořadem BBC. Asi 40 škol a studentských klubů podporovaný Saúdy učilo dle školních osnov Saúdské Arábie.⁶⁵ Přestože saúdská vláda uvedla, že k těmto školám nemá žádné vazby a nepodporuje je, jednu ze školních učebnic získali reportéři v budově školy vlastněnou Saúdskou vládou.⁶⁶

61 Walker, P. (2017). *Rudd's refusal to publish full report into extremist funding 'unacceptable'* (Odmítnutí Ruddové publikovat celou zprávu týkající se financování extrémistů je 'nepřípustné'). [online] The Guardian. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jul/12/uk-terror-funding-report-will-not-be-published-for-national-security-reasons> [Naposledy otevřeno 10. září 2017].

62 Wilson, T. (2017). *Foreign Funded Islamist Extremism in the UK (Islámský terorismus ve Spojeném království financovaný ze zahraničí)*. Centre for the Response to Radicalisation and Terrorism, Research Paper No. 9. [online] The Henry Jackson Society. Dostupné na: <http://henryjacksonsociety.org/wp-content/uploads/2017/07/Foreign-Funded-Islamist-Extremism-final.pdf> [Naposledy otevřeno 6. září 2017]. Str.1-2.

63 *Idem*. Str.3-5.

64 *Idem*. Str.4.

65 BBC News. (2010). *Saudi lessons concern government (Saúdské hodiny znepokojují vládu)*. [online] Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-11799713> [Naposledy otevřeno 11. září 2017].

66 *Ibid*.

„Jedna z učebnic dětem říká, aby vyjmenovali ‚trestuhodné‘ vlastnosti židů... Další část popisuje smrt jako trest za homosexuální sex, a dává na výběr uvažovat nad tím, jestli by to mělo být ukamenováním, upálením, nebo shozením ze srázu... V knize pro čtrnáctileté je vysvětleno právo Šaría a trest za krádež včetně detailního nákresu, jak jsou ruce nebo nohy zlodějů amputovány.“⁶⁷

Vzhledem k tomu, že tento článek také mluví o tom, že podobný případ se stal již v roce 2007 a vláda se již tehdy snažila zasáhnout je možné, že se dodnes v některých školách podobné texty vyskytují, a dále přispívají k radikalizaci mladých lidí. Tuto radikalizaci pak můžou dále podpořit extrémističtí kazatelé, kteří přijdou vyškolení ze Saúdských univerzit. Vysoká frekvence útoků ve Spojeném království v poslední době zatím vypovídá o tom, že tato systematická ideologická podpora motivuje velké množství jedinců k páchání násilných činů:

Londýnské útoky 7.července 2005

Detailní zpráva o útocích z tohoto dne publikovaná BBC poskytuje detaily ohledně útočnicků z tohoto dne:

„Není známo jak a kdy Khan přijal své extrémní názory. V době, kdy začal pracovat jako mentor v roce 2001 bylo evidentní, že bral náboženství vážně. Pravidelně se modlil v práci a v pátek chodil do mešity...Hussain vykonal pouť Hajj v Saúdské Arábii se svou rodinou brzy v roce 2002. Poté začal nosit tradiční oděv a pokrývku hlavy a v pátky se oblékal do bíla. Někdy poté bylo zaznamenáno, že si na školní pracovní sešit v náboženské výuce napsal ‚Al-Káida bez limitů‘. Byl otevřený ohledně své podpory Al-Káidy ve škole, a řekl že nahlížel na útočníky z 11.září jako na hrdiny.“⁶⁸

Útok u London Bridge

„Khuram Butt, Rachid Redouane a Youssef Zaghba najeli dodávkou do chodců a následně pobodali kolemjdoucí v Borough Market...Butt byl policii a bezpečnostním

67 *Ibid.*

68 House of Commons, (2006). *Report of the Official Account of the Bombings in London on 7th July 2005 (Zpráva o oficiální verzi Londýnského bombového útoku ze 7.července 2005)*. [online] Dostupné na: http://news.bbc.co.uk/1/shared/bsp/hi/pdfs/11_05_06_narrative.pdf [Naposledy otevřeno 21.září 2017]. Str.14-15.

službám známý: jeho vyšetřování začalo v roce 2015, kdy neznámý muž zavolal na teroristickou pohotovostní linku se znepokojením, že se Butt radikalizoval... Vědělo se, že podporuje odsouzeného nenávistného kazatele Anjema Choudaryho.⁶⁹

Útok v Manchesteru

„Abedi chodil do Burnage Academy pro chlapce v Manchesteru mezi lety 2009 a 2011, poté do The Manchester College do roku 2013, a následně na Salfordskou univerzitu v roce 2014. BBC bylo řečeno, že veřejnost zavolala na anti-teroristickou pohotovostní linku poté, co vyjádřil názor že ‚podporuje terorismus‘ a že ‚být teroristou je v pořádku‘, ale Manchesterská policie řekla, že nenašla žádné důkazy o těchto názorech. Abedi byl zadržen v roce 2012 za drobné zločiny, ale jinak vládnímu preventivnímu schématu nebyl znám.“⁷⁰

.....

Uvedené příklady představují problematiku rychlé radikalizace mladé generace ve Spojeném království. Vzhledem k aktivitám Saúdské Arábie v této zemi představených na stránce 18 tohoto dokumentu je možné, že existuje korelace mezi propagací a podporou radikální formy Islámu a nárůstem zaznamenaných extrémistických incidentů. Podle rozdělení aktivit, které mohou potenciálně vést k znesnadnění bezpečnostního prostředí z druhé části této analýzy, jsou v případě Spojeného království relevantní ty následující:

- 1) Aktivity Saúdské Arábie fungovaly jako vědomá nebo nevědomá materiální podpora jedinců nebo skupin podněcujících extrémismus ve Spojeném království, která v některých případech představovala přímé bezpečnostní riziko pro tuto zemi.
- 4) Aktivity Saúdské Arábie vědomě i nevědomě vyostřovaly ideologické konflikty mezi novými následovníky wahhábismu ve Spojeném království a původním obyvatelstvem a jinými migrantskými nebo náboženskými komunitami v této

69 BBC News. (2017). *London attack: Who were the attackers? (Kdo byli Londýnští útočníci?)*. [online] Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-40173157> [Naposledy otevřeno 11.září 2017].

70 BBC News. (2017). *Manchester attack: What we know so far (Manchesterské útoky: co zatím víme)*. [online] Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-40008389> [Naposledy otevřeno 21.září 2017].

zemi, což mohlo v některých případech vést, nebo do budoucna může vést k násilnému vyústění těchto konfliktů.

3.4. Německo

Jediný ze západních států, který se doposud otevřeně vyjádřil ohledně přímého spojení mezi radikálními skupinami a podporou plynoucí se Saúdské Arábie a některých dalších zemí Perského zálivu je Německo. Německý vicekancléř Sigmar Gabriel řekl, že „wahhábistické mešity po celém světě jsou financovány Saúdskou Arábií. Mnoho islamistů, kteří jsou hrozbou pro veřejné bezpečí pocházejí z těchto komunit v Německu.“⁷¹ Z kombinace publikovaných a uniklých informací od Německých bezpečnostních agentur se zdá, že následovníku radikální formy islámu je nyní v Německu přes 10 000, a toto číslo dále roste.⁷² O tomto fenoménu můžou vypovídat i výsledky průzkumu mezi muslimy a křesťany v Evropě, provedeným Berlínským centrem pro sociální vědy, které přišly na to, že „fundamentalistické nálady jsou sice méně časté mezi německými muslimy než jinde v Evropě...ale například téměř polovina muslimů dotazovaných v Německu považuje náboženské právo, za důležitější než to sekulární.“⁷³ Přestože se může zdát, že migrační vlna, která se Německa citelně dotkla tomuto fenoménu pouze přitíží, agentura Reuters zveřejnila reportáž, ve které

71 Huggler, J. (2015). *German vice-chancellor accuses Saudi Arabia of funding Islamic extremism in the West (Německý vicekancléř obviňuje Saúdskou Arábii z financování islámského extrémismu na Západě)*. [online] Telegraph.co.uk. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/12035838/German-vice-chancellor-accuses-Saudi-Arabia-of-funding-Islamic-extremism-in-the-West.html> [Naposledy otevřeno 14.září 2017].

72 BelfastTelegraph.co.uk. (2016). *Saudi Arabia and Gulf states 'support Islamic extremism in Germany,' intelligence report finds (Saúdská Arábie a státy zálivu 'podporují extrémismus v Německu')*. [online] Dostupné na: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/world-news/saudi-arabia-and-gulf-states-support-islamic-extremism-in-germany-intelligence-report-finds-35294170.html> [Naposledy otevřeno 17.září 2017].

73 Nasr, J. (2016). *In Germany, Syrians find mosques too conservative (Syřané mešity v Německu shledávají příliš konzervativními)*. [online] Reuters. Dostupné na: <http://uk.reuters.com/article/uk-europe-migrants-germany-mosques-insig/in-germany-syrians-find-mosques-too-conservative-idUKKCN12S0HF> [Naposledy otevřeno 18.září 2017].

popisuje šok syrského uprchlíka nad radikalitou německých mešit a místních stoupců islámu:

„Syřan Abed al-Hafian řekl, že byl v šoku ze striktní interpretace Koránu a Hadísu v mešitě al-Nur v Berlíně vedenou wahhábisty. Zapamatoval si například větu z Hadísu, kterou kazatel citoval, když byl v mešitě v pátek poprvé: ‚Každá novinka (v náboženství) je inovace, a každá motivace je uvedení v omyl, a každé uvedení v omyl vede k ďábelskému ohni.‘“⁷⁴

Díky výzkumu německé profesorky Susanne Schröterové a frankfurtského Výzkumnického centra světového islámu jsou k dispozici některé příklady, kdy v Německu byla zaznamenána přítomnost oso, navázaných na radikální teroristické organizace za vědomosti Saúdské Arábie, nebo osob zodpovědných za správu institucí Saúdské Arábie:

.....

Spojitost s útoky 11.9.2001

„V Berlíně působil jeden saúdský atašé, Mohamed Fakihi. Měl vazby na teroristickou buňku v Hamburku, která zosnovala útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku v roce 2001. Fakihi byl také velmi dobře propojen s Berlínskou mešitou al-Nur, která často láka pozornost jakožto saláfistické ohnisko. Tento atašé už tu není, ale tehdy to byla první podobná událost, které si lidé všimli.“⁷⁵

Přítomnost dalších saúdských prostředníků v Německu

„Můžeme vidět, že Saúdské nadace fungují všude – někdy skrytě, a někdy přes prostředníky, jako například Nadeem Elias. Do roku 2006 byl předsedou Ústřední muslimské rady v Německu. To je jeden z nejdůležitějších muslimských spolků, který neustále udržuje nešťastné vazby se saúdskými nadacemi, včetně Světové muslimské ligy nebo Světového shromáždění mladých muslimů. Je tady také další vysoce postavený úředník v Ústřední muslimské radě: Ibrahim El-Zayat. Zayat byl předsedou Islámské komunity v Německu mezi lety 2002 a 2010. A to jsme na začátku.“⁷⁶

74 Ibid.

75 Nasr, J. (2016). In Germany, Syrians find mosques too conservative (Syřané mešity v Německu shledávají příliš konzervativními).

76 Ibid.

.....

Podle všech výše uvedených příkladů může být opodstatněné se domnívat, že Saúdská Arábie svými aktivitami přispěla ke zhoršení bezpečnostního prostředí v Německu minimálně následujícími způsoby:

- 1) Aktivity Saúdské Arábie v Německu fungovaly a fungují jako vědomá nebo nevědomá materiální podpora radikálních nebo radikalizujících skupin, a ve svém důsledku tím mohou přispět k přímému bezpečnostnímu riziku v zemi.
- 2) Aktivity Saúdské Arábie vědomě nebo nevědomě vyostřily ideologické konflikty mezi následovníky wahhábismu v Německu a jinými migrantskými nebo náboženskými komunitami v Německu, což může v budoucnu přispět k násilnému vyústění těchto konfliktů.

4. Balkánský poloostrov a zdejší aktivity Saúdské Arábie

4.1. Problematika Balkánského poloostrova

Problém radikalizace částí muslimské populace v Balkánských zemích a jejich napojení na blízkovýchodní teroristické organizace vešla do povědomí západních expertů a výzkumníků hlavně po teroristických útocích na Spojené státy 11.9.2001.⁷⁷ Někteří z nich i v posledních letech ovšem opakují, že se tomuto regionu stále nevěnuje dostatečná pozornost při řešení důležitých geopolitických hrozeb týkající se právě radikalismu.⁷⁸ Komplikovaná síť kontaktů, která vedla i do regionu jihovýchodní Evropy, v souvislosti s teroristickým útokem z 11. září přivedla pozornost k dlouhodobějšímu fenoménu, který byl v regionu pozorovatelný již o desetiletí dříve v kontextu válek, které doprovázely rozpad Jugoslávie od začátku devadesátých let. Podle některých názorů k tomu vedly hlavně některé dílčí konflikty, jako například v případě Gibas-Krzaka, který říká, že „fundamentalistický terorismus se *sensu largo* na Balkáně objevil jako dědictví občanské války v Bosně a Hercegovině, která se váže k rozpadu Jugoslávie (1992-1995).“⁷⁹ „Import islámského radikalismu do balkánského prostředí ovšem nebyl pouze bosensko-hercegovským specifíkem a objevoval se ve všech státech či regionech s významnějším podílem muslimské populace.“⁸⁰ Radikální názory přišly do této části světa spolu s bojovníky, kteří se do té doby angažovali v bojích v Afganistánu, a kteří chtěli podpořit místní muslimy v regionu. „Odhaduje se, že v této době sem přesídlilo asi 2 000 arabských bojovníků.“⁸¹

77 Deliso, C. and Napoleoni, L. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West (Příchod balkánského chalífátu: hrozba radikálního islámu Evropě a Západu)*. Westport, CT: Praeger. [online] Dostupné na: <https://enciklopediamoderne.files.wordpress.com/2014/09/christopher-deliso-the-coming-balkan-caliphate-the-threat-of-radical-islam-to-europe-and-the-west.pdf> [Naposledy otevřeno 26. září 2017] Str.4.

78 Janková V. (2014), Wahhabism in the Balkans. The Case Study of Bosnia and Herzegovina (Wahhábismus na Balkáně, případová studie Bosny a Hercegoviny). Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie, Vedoucí diplomové práce PhDr. Vít Střítecký, M.Phil., Ph.D. Str.10.

79 Gibas-Krzak, D. (2013). Contemporary Terrorism in the Balkans: A Real Threat to Security in Europe (Novodobý terorismus na Balkáně: reálná hrozba bezpečnosti Evropy). *The Journal of Slavic Military Studies*, 26(2), pp.203-218. Str. 207.

80 Stojar, R. (2016). Islámský radikalismus a jeho násilné projevy v kontextu balkánského regionu. *Obrana a strategie*, 16(1), pp.59-76. Str. 66.

Nutnost pro rozdělení analýzy na zvláštní sekce zabývajícími se západními evropskými zeměmi, a zeměmi Balkánského poloostrova vychází primárně ze zcela odlišných podmínek, které země Balkánského poloostrova ve svém válečném a poválečném stavu zahraničním vlivům oproti zemím západní Evropy nabízely. Zatímco v západních zemích může být problém zahraničního vlivu vysledovatelný a případně postižitelný nebo regulovaný relativně jednoduše za předpokladu, že má země fungující a stabilní politický aparát, kontext Balkánského poloostrova v devadesátých letech nabízel zcela jiné podmínky. Nejenže většina států byla zapojená do místních válečných konfliktů, nově vznikající státy musely založit suverénní instituce, které v první řadě musely řešit své vlastní existenční podmínky.⁸² K faktorům místní instituční nestability a válečného konfliktu je dále nutné zahrnout faktor škály skupin, které proti sobě v některých částech tohoto regionu bojovaly. Ta, která je relevantní pro tuto analýzu je hlavně muslimská komunita balkánského poloostrova, která se pro muslimské bojovníky přicházející ze zahraničí stala záminkou pro zapojení se do bojů.

„Abu Abdel Aziz, saúdský poručík jednotky El Mujahid, která zaměstnávala cizince, odhalil v rozhovoru z roku 1994 uvažování mudžahedínů, kteří začali brzy v roce 1992 přicházet do Bosny. Pro tyto džihádisty, Bosna reprezentovala hladké pokračování jediné svaté války, jednoduše další frontu dlouhé války za rozšíření Islámu mečem.“⁸³

Minimálně tyto tři důvody – válka, nestabilní instituce a zapojení muslimů – mohly vytvořit lákavé podmínky nejen pro přísun zahraničního zájmu ze strany jednotlivců nebo skupin bojovníků, ale také ze strany států, a to zvláště těch, které na takové angažmá měly dostatečný kapitál, nebo ideologické opodstatnění. Saúdská Arábie a Írán

81 The Consortium Against Terrorist Finance, (2016). *How Saudi Relief Helped the Balkans Turn into Breeding Ground for Terrorism (Jak saúdská pomoc povedla Balkán k odchovné zóně pro terorismus)*. [online] Dostupné na: <http://stopterrorfinance.org/stories/510928265-how-saudi-relief-helped-the-balkans-turn-into-breeding-ground-for-terrorism> [Naposledy otevřeno 19.zář 2017].

82 Cushman Laurent, J. and Melady, T. (2011). *The Seven States of the Former Yugoslavia: An Evaluation (Sedm států bývalé Jugoslávie: evaluate)*. [online] The Institute of World Politics. Dostupné na: http://www.iwp.edu/news_publications/detail/the-seven-states-of-the-former-yugoslavia-an-evaluation [Naposledy otevřeno 25.zář 2017].

83 Deliso, C. and Napoleoni, L. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West (Příchod balkánského chalífátu: hrozba radikálního islámu Evropě a Západu)*. Str. 6.

byly v popředí těchto aktivit: „Jelikož saúdská vláda preferovala udržet si čisté ruce dodáváním převážně finančních prostředků a logistických zásob, Írán hrál klíčovou roli v dodávání bojovníků a vojenského vybavení.“⁸⁴ Přestože v literatuře figuruje Írán jako hlavní dodavatel zbraní, a tedy nabízí možnou interpretaci jako vážnějšího a nebezpečnějšího zahraničního vlivu, aktivity Saúdské Arábie mohly v balkánských zemích způsobit nemenší nebezpečí kvůli zakořenění radikální a v některých případech militantní verze Islámu, která byla do té doby pro tento region neznámá.

„Islám se na Balkáně tradičně projevoval formou mystického súfismu a wahhábistickými nápady a vlivy zůstal nedotčen. Během 20. století byli balkánští muslimové v Bosně a Sandžaku relativně sekulární, i když v Sandžaku vždy byli a dodnes zůstávají více konzervativní.“⁸⁵

Dodání radikální ideologie a velkého množství financí bohatými zeměmi tak mohlo zapříčinit dlouhodobý aspekt spojení balkánského regionu s radikálními islamistickými hnutími v různých částech světa, které i přes to, že od Daytonského míru⁸⁶ uplynulo už více než dvacet let, i nadále nesou potenciál určitého bezpečnostního rizika, jak už bylo naznačeno v sekci 3.2. tohoto dokumentu, a ke kterému dále mohou dále případnou například následující incidenty zmapované Gordonem Bardosem:

„Během minulé dekády byli islamisti původem z Balkánu zapleteni do různých akcí a spiknutí: útok na americkou ambasádu ve Vídni v roce 2002, bombový útok ve Fort Dix v květnu 2007, komplot skupiny Raleigh v červenci 2009, útok v newyorském metru v roce 2009, útok na americkou ambasádu v Sarajevu v říjnu 2011, bombové útoky v klubech v Tampě v lednu 2012 nebo vražda dvou amerických vojáků na letišti ve Frankfurtu v roce 2012. Nejnovější je případ kosovského sebevražedného útočníka, který zabil 50 lidí v Bagdádu v březnu 2014.“⁸⁷

84 *Idem.* Str.8.

85 Morrison, K. (2008). *Wahhabism in the Balkans (Wahhábismus na Balkáně)*. [online] Dostupné na: https://www.files.ethz.ch/isn/50179/2008_March_Wahabism.pdf [Naposledy otevřeno 20. září 2017]. Str. 3.

86 Daytonský mír je mírová dohoda z roku 1995 ukončující válku v Bosně a Hercegovině, zdroj: Organization for Security and Co-operation in Europe, (1995). *Dayton Peace Agreement (Daytonská mírová dohoda)*. [online] Dostupné na: <http://www.osce.org/bih/126173> [Naposledy otevřeno 28.září 2017].

87 Bardos, G. (2014). *Jihad in the Balkans: The Next Generation (Džihád na Balkáně: další generace)*. [online] World Affairs Journal. Dostupné na:

4.2. Bosna a Hercegovina

Významnější aktivity Saúdské Arábie v Bosně a Hercegovině začaly právě s místím válečným konfliktem, který přilákal také samotné zahraniční bojovníky. Experti uvádějí, že finanční pomoc byla cílená na madrasy (islámské školy), na finanční podporu různých programů pro válečné sirotky, nebo na rekonstrukci mešit v zemi.⁸⁸ Retrospektivní vyšetřování finančních toků v tomto regionu z doby války však odhalilo, že velké sumy peněz nejspíš neputovaly na dobročinné účely nebo na rekonstrukci poničených oblastí, ale směřovaly k financování ozbrojených skupin.⁸⁹ Tyto zdroje financování mohly dále přispět k destabilizaci regionu a k dalšímu náboru mladých radikalizovaných bojovníků. K dohledu nad financováním bosenských zájmů Saúdské Arábie byl dosazen bratr krále Fahda, Salman, a to skrze vedoucí pozici v organizaci Saúdské vysoké komise pro pomoc Bosně a Hercegovině, která byla založena v roce 1992, a přes kterou Salman sbíral dotace od členů královské rodiny až do doby, než byla oficiálně uzavřena v roce 2011⁹⁰ poté, co byly její aktivity vyšetřovány mírovou misí NATO v Bosně.⁹¹ Jen do roku 2001 tato organizace vybrala okolo 600 milionů dolarů, které měly z části jít právě na financování zbraní pro tento region i přes embargo na zbraně vydané OSN mezi lety 1991 a 1996.⁹²

<http://www.worldaffairsjournal.org/article/jihad-balkans-next-generation> [Naposledy otevřeno 6.zář 2017].

88 Morrison, K. (2008). *Wahhabism in the Balkans (Wahhábismus na Balkáně)*. Str. 5.

89 Priest, B. (n.d.). *Turkish & Saudi Involvement in Bosnia-Herzegovina and Kosova - 1990's to the present (Turecké a saúdskoarabské zapojení v Bosně a Hercegovině a Kosovu - od devadesátých let dodnes)*. [online] Academia.edu. Dostupné na: http://www.academia.edu/12253308/Turkish_and_Saudi_Involvement_in_Bosnia-Herzegovina_and_Kosova_-_1990_s_to_the_present [Naposledy otevřeno 22.zář 2017].

90 Weinberg, D. (2015). *King Salman's Shady History (Podezřelá historie krále Salmana)*. [online] Foreign Policy. Dostupné na: <http://foreignpolicy.com/2015/01/27/king-salmans-shady-history-saudi-arabia-jihad-ties/> [Naposledy otevřeno 26.zář 2017].

91 Morrison, K. (2008). *Wahhabism in the Balkans (Wahhábismus na Balkáně)*. Str. 6.

92 Weinberg, D. (2015). *King Salman's Shady History (Podezřelá historie krále Salmana)*.

Vnitropolitická situace v Bosně byla v této době také unikátní v tom, s jakým přístupem se na příliv zahraničních vlivů, a to jak soukromých, tak státních, dívala. Země, kde muslimové tvořili většinu populace, vedená Alijou Izetbegovićem se k militantním islámským tendencím přiblížila už ve třicátých letech, kdy zde vznikla organizace Mladi Muslimani, což Bardos připodobňuje jakožto balkánskou verzi Muslimskeho bratrstva, jejíž cíl byl vytvoření velkého muslimského státu.⁹³ Během války mohla tato idea opět ožít, i když za pomoci zahraničních bojovníků, kteří se pohybovali převážně v Izetbegovićově jednotce vytvořené v roce 1992 zvané Katibat al Mujahideen.⁹⁴

„Veteráni z bosenského džihádu z devadesátých let jsou lidé jako Khalid Shaikh Mohammed, vůdce útoku 11. září; Abd al-Rahim al-Nashiri, který se podílel na útoku na torpédoborec USS Cole; Mamdouh Mahmud Salim, který se podílel na bombových útocích na americké ambasády ve východní Africe; Abu Hamza al-Masri, duchovní otec útoku na londýnské metro z roku 2005; a Zaki ur-Rehman Lakhvi, jeden z účastníků bombového útoku v Mumbaji v roce 2008.“⁹⁵

Izetbegović byl také v kontaktu se členy Al-Káidy jako například s Usámou bin Ládinem, na což se přišlo mimo jiné i díky osobním svědectvím, jako například když novinářka Der Spiegel náhodou narazila na perfektně anglicky se vyjadřujícího bin Ládina před kanceláří prezidenta Izetbegoviće v roce 1994.⁹⁶ V kontextu saúdskoarabské podpory je na těchto konkrétních spojitostech nejproblematictější údajná vědomá podpora těchto skupin:

„Zběh Al-Káidy, který byl vyzván k výpovědi před Organizací spojených národů, a který poskytl svědectví právníkům reprezentující rodiny obětí 11.září, vypověděl, že jak Salamánova Vysoká komise pro pomoc Bosně a Hercegovině, tak TWRA⁹⁷ poskytovaly nezbytnou podporu Al-Káidě v Bosně, včetně jeho stosedmičlenné bojové jednotky. Ve

93 Bardos, G. (2014). *Jihad in the Balkans: The Next Generation (Džihád na Balkáně: další generace)*.

94 *Ibid.*

95 *Ibid.*

96 Gibas-Krzak, D. (2013). *Contemporary Terrorism in the Balkans: A Real Threat to Security in Europe (Novodobý terorismus na Balkáně: reálná hrozba bezpečnosti Evropy)*. Str. 211.

97 Zkratka pro Third World Relief Agency se sídlem ve Vídni a s vazbami na Saúdskou Arábii.

výpovědi týkající se případu 11.zář 1998 řekl, že se komise „extenzivně účastnila podpory operací al-Káidy v Bosně“, a že TWRA „financovala a dále podporovala“ skupiny teroristických bojovníků.“⁹⁸

Přestože boje skončili Daytonskou dohodou v roce 1995 a jednou z jejích provizí bylo, že zahraniční mudžahedínové region ihned opustí, mnoho z nich bylo narychlo vybaveno pasy Izetbegovićovou vládou,⁹⁹ což v praxi znamenalo, že jich část na území zůstala minimálně do září 2006, kdy Bosna na velký nátlak Spojených států řekla, že tyto pasy prohlásí za neplatné.¹⁰⁰ Po roce 1995 tak mohla velká část nadále pomáhat organizovat extrémistické buňky, které poskytovaly podporu různým teroristickým útokům, jak bylo zmíněno již na předchozích stránkách tohoto dokumentu.

Hlavně v tento moment pak přichází na řadu role kultury a náboženství, která zde za pomoci náplavy zahraničních mudžahedínů a vlivů států jako Saúdská Arábie do určité míry zakořenily. „Saúdské peníze pomáhaly financovat sociální programy a rekonstrukci mešit, ale charakter islámských míst k modlení se tím v důsledku dramaticky změnil. V období deseti let od konce války v Bosně bylo postaveno okolo 550 nových, převážně wahhábistických, mešit.“¹⁰¹ Pro region zničený válkou a zchudlé obyvatelstvo mohly být finance přicházející od bohatých států Perského zálivu ve formě sociálních programů nebo mešit vítanou pomocí, i přes to, že tradiční verze místního islámu byla jiná. Saúdské nadace v regionu pak mohly platit například náboženské kurzy pro imámy vyškolené na Blízkém východě, ale financovaly také například počítačové hodiny místním rodinám, nebo jim poskytovaly dotace pod podmínkou, že budou docházet na kázání v nově vybudovaných mešitách, které učili konzervativnějšímu islámu.¹⁰² Lidé zastupující tyto nadace tedy mohly cíleně mířit na

98 Weinberg, D. (2015). *King Salman's Shady History (Podezřelá historie krále Salmana)*.

99 Deliso, C. and Napoleoni, L. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West (Příchod balkánského chalífátu: hrozba radikálního islámu Evropě a Západu)*. Str. 11.

100 *Idem*. Str. 4.

101 Morrison, K. (2008). *Wahhabism in the Balkans (Wahhábismus na Balkáně)*. Str. 5.

102 The Consortium Against Terrorist Finance, (2016). *How Saudi Relief Helped the Balkans Turn into Breeding Ground for Terrorism (Jak saúdská pomoc povedla Balkán k odchovné zóně pro terorismus)*.

nejchudší části populace, u které byl největší předpoklad, že se za úplatu budou ochotni vystavit konzervativnějším názorům. Pro mladou generaci mohl být tento vliv zásadní, jelikož podle výzkumníků je právě toto nejnáchylnější období k radikalizaci, a to zvláště, pokud místní podmínky zahrnují chudobu nebo vysokou nezaměstnanost.¹⁰³

Některé mešity vybudované Saúdskou Arábií si pak získaly pověst pro své radikální učení a napojení na teroristické skupiny, jako například mešita a kulturní centrum krále Fahda v Sarajevu, „které výzkumník Juan Carlo Antunez nazval ‚epicentrem šíření radikálních názorů‘ v Bosně, a které několik let fungovaly zcela nezávisle pod dohledem Saúdské ambasády v Bosně.“¹⁰⁴

Přestože velká část odborníků tvrdí, že tato historie s importovanou vírou v žádném případě neznamena, že by většina obyvatel Bosny nyní vyznávala militantní a extrémistickou formu islámu,¹⁰⁵ potenciální bezpečnostní riziko, které z těchto spojitostí plyne není radno ignorovat, jak bylo vidět o několik stránek výše na příkladech nedávných spojení mezi Bosnou a některými teroristickými útoky ve světě. Argumenty jako ty že „kdyby většina bosenských wahhábistů žila v Saúdské Arábii, jejich životní styl by nebyl považován za radikální“¹⁰⁶ lze jen těžko považovat za upokojující vzhledem ke geopolitickému a historickému kontextu oblasti, přibližnému v této a v předešlé sekci tohoto dokumentu. Vliv Saúdské Arábie se v této zemi tedy přímo podepsal nejen na zakořenění zavedených zahraničních teroristických skupin v celém regionu, ale také na radikalizaci části domácí populace, což může znamenat a

103 Stojar, R. (2016). Islámský radikalismus a jeho násilné projevy v kontextu balkánského regionu. Str. 71.

104 Bardos, G. (2014). *Jihad in the Balkans: The Next Generation (Džihád na Balkáně: další generace)*.

105 Janková V. (2014), Wahhabism in the Balkans. The Case Study of Bosnia and Herzegovina (Wahhábismus na Balkáně, případová studie Bosny a Hercegoviny). Stojar, R. (2016). Islámský radikalismus a jeho násilné projevy v kontextu balkánského regionu. Deliso, C. and Napoleoni, L. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West (Příchod balkánského chalífátu: hrozba radikálního islámu Evropě a Západu)*. Str. 17.

106 Janková V. (2014), Wahhabism in the Balkans. The Case Study of Bosnia and Herzegovina (Wahhábismus na Balkáně, případová studie Bosny a Hercegoviny). Str. 96.

v minulosti znamenalo významné bezpečnostní riziko pro evropské země, i přes náznaky, že tento vliv hlavně od roku 2001 ustává.¹⁰⁷

4.3. Další země Balkánského poloostrova

Přestože vývoj událostí se mohl zdát nejdramatičtější v Bosně a Hercegovině, ve většině ostatních států Balkánského poloostrova vzešlých z bývalé Jugoslávie se velice podobný scénář saúdskoarabského vlivu do větší či menší míry opakoval.¹⁰⁸

Kosovo

Například v Kosovu Saúdové postavili mnoho mešit, které jsou zodpovědné za rozšíření wahhábismu, kterému se nyní Kosovo snaží bránit; na počet obyvatel je však Kosovo zemí s největším evropským exportem bojovníků do oblastí bojů v Sýrii a Iráku.¹⁰⁹ Stejně jako v případě Bosny a Hercegoviny, i v Kosovu zástupci nadací byli schopni vytipovat nejchudší členy společnosti a nabídnout jim stabilní měsíční příjem výměnou za přijetí ideologie a nošení šátku.¹¹⁰

„Pan Bilalli byl vycvičen na Univerzitě v Medině v Saúdské Arábii a jako student byl varován ohledně kulturních rozdílů wahhábismu...propagovaným Saúdy. První, co wahhábisté udělají je, že vezmou členy naší kongregace, kteří rozumí islámu kosovským způsobem, a snaží se je od něj odvést...pak je začnou bombardovat s radikálními myšlenkami a názory. Hlavní cíl jejich aktivity je vytvořit mezi lidmi konflikt. Nejdřív to vytvoří roztržky, potom nenávisť, a pak může dojít k něčemu jako v arabských zemích, kde začínají války kvůli rozdílným názorům.“¹¹¹

107 *Idem.* Str. 89.

108 Deliso, C. and Napoleoni, L. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West (Příchod balkánského chalífátu: hrozba radikálního islámu Evropě a Západu)*. Str. 17.

109 Gall, C. (2016). *How Kosovo Was Turned Into Fertile Ground for ISIS (Jak se Kosovo proměnilo na úrodnou půdu pro ISIS)*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: https://www.nytimes.com/2016/05/22/world/europe/how-the-saudis-turned-kosovo-into-fertile-ground-for-isis.html?_r=0 [Naposledy otevřeno 27.zář 2017].

110 Poggioli, S. (2010). *Radical Islam Uses Balkan Poor To Wield Influence (Radikální islám využívá chudých k získání vlivu)*. [online] NPR.org. Dostupné na: <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=130801242> [Naposledy otevřeno 27.zář 2017].

111 Gall, C. (2016). *How Kosovo Was Turned Into Fertile Ground for ISIS (Jak se Kosovo proměnilo na úrodnou půdu pro ISIS)*.

Srbsko a Černá Hora

Do Srbska a Černé Hory wahhábismus pronikl ve větší míře hlavně v půlce devadesátých let dvacátého století poté, co v Bosně skončila válka a někteří wahhábisté se začali přesouvat.¹¹² „Je podstatné si uvědomit, že tento teritoriální přesun radikalismu by nenastal, kdyby zde neexistovala teroristická síť podporovaná zahraničními nadacemi.“¹¹³ I v této oblasti se potvrdila tendence saúdskoarabských vyslanců ideologicky cílit hlavně na mladé osoby. „Tábory byly založeny na pobřeží jezera Otrozac blízko Maglaje a Zenice. Tyto tábory byly organizovány úřadem Saúdské nadace Talibah International. Je obecně předpokládáno, že kromě znalostí wahhábismu zde studenti obdrželi také teroristický trénink.“¹¹⁴ V oblasti severu Černé Hory v oblastech Rozaje, Plav a Gusinje je velice aktivní wahhábistické hnutí s přibližně 400 členy, u jejichž členů místní policie v roce 2007 našla videa se záznamy teroristických útoků v Afganistánu a na Blízkém východě zaslané členy Al-Káidy a Talibanu.¹¹⁵

Odborníky často zmiňovaný je také region Sandžak v jihozápadním Srbsku, kde si militantní wahhábističní extrémisté vybudovali nerušenou základnu, ze které mohli plánovat budoucí útoky.¹¹⁶ „Hrozby plynoucí z radikalizace místních islamistů byly manifestovány individuálním teroristickým útokem směřujícím na americkou ambasádu v Sarajevu v říjnu roku 2011.“¹¹⁷

4.4. Balkánské specifikum

112 Rakic, M. and Jurisic, D. (2012). Wahhabism as a Militant Form of Islam on Europe's Doorstep (Wahhábismus a militantní formy islámu na prahu Evropy). *Studies in Conflict & Terrorism*, 35(9), pp.650-663. Str. 653.

113 Deliso, C. and Napoleoni, L. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West (Příchod balkánského chalífátu: hrozba radikálního islámu Evropě a Západu)*. Str. 157.

114 *Ibid.*

115 *Ibid.*

116 Deliso, C. and Napoleoni, L. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West (Příchod balkánského chalífátu: hrozba radikálního islámu Evropě a Západu)*. Str. 157.

117 Stojar, R. (2016). Islámský radikalismus a jeho násilné projevy v kontextu balkánského regionu. Str. 69.

Provázanost radikalizovaných skupin na Balkánském poloostrově napříč jednotlivými státy a muslimskými komunitami může do budoucna s místními nestabilními institucemi i nadále znamenat určité bezpečnostní riziko. Analytik píšící mimo jiné pro Organizaci Freedom House upozorňuje, že ještě větší bezpečnostní hrozbou je však fakt, že západní vlády nevěnují tomuto regionu dostatečnou pozornost ve svých agendách¹¹⁸ a to i přes to, že se z bezpečnostního hlediska v tomto regionu skrze Severoatlantickou alianci aktivně angažují od devadesátých let dodnes.¹¹⁹ Pokud bude kvalita místních politických institucí i nadále v tomto regionu klesat, existuje potenciál nejen pro vytvoření ještě zakořeněnějších teroristických a extrémistických vazeb, ale také procento radikalizovaných obyvatel se může zvyšující se beznadějí zvýšit, což může nadále přispět k potenciálu pro větší regionální konflikt. Přestože zahraniční vlivy na počátku významně přispěly k současnému stavu radikalizace v regionu, další faktory, jako právě slabé instituce a místní nedořešené konflikty, bezpečnostní riziko pro Evropské společenství dále zvyšují.

118 Mujanović, J. (2016). *The Terror of Southeastern Europe's Failing States (Teror jihovýchodní evropy jejích krachujících států)*. [online] Freedomhouse.org. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/blog/terror-southeastern-europe-s-failing-states> [Naposledy otevřeno 24.září 2017].

119 NATO. (2017). *Operations and missions: past and present (Operace a mise: minulost a současnost)*. [online] Dostupné na: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52060.htm [Naposledy otevřeno 24. září 2017].

5. Nedávné změny v Saúdské Arábii a implikace pro Evropu

Relativně nedávná změna monarchy v Saúdské Arábii a zároveň oznámené změny v nástupnictví vedou některé komentátory k domněnku, že království začíná upouštět od některých svých tradičních pravidel¹²⁰ a způsobů jednání, a to také mimo jiné kvůli ambiciózním plánům vyjmenovaných ve vizi pro rok 2030, která slibuje tolerantní moderní zemi založenou na islámu.¹²¹ Přestože v relativní rovině mohou být změny v kontextu Saúdské Arábie samotné převratné, v rámci saúdskoarabského zapojení do mezinárodního společenství se momentálně velké změny nezdají být patrné. O tomto faktu podávají přesvědčivé svědectví hlavně zprávy neziskových institucí jako Human Rights Watch nebo Amnesty International, jejichž aktuální stanoviska týkající se Saúdské Arábie nalezne čtenář v příloze na konci tohoto dokumentu. I přes všeobecný nedostatek veřejně dostupných materiálů a informací na toto téma jsou v převážně cizojazyčné literatuře dohledatelné stopy saúdskoarabského vlivu v mnohých zemích Evropy, kde jsou v některých případech více či méně spojeny s místními projevy radikalismu a terorismu. V zemích západní Evropy se tento vliv v praxi projevuje jako 1) vědomá nebo nevědomá materiální podpora extrémistických skupin v jednotlivých zemích, které mohou představovat a v některých případech představují přímé bezpečnostní riziko pro dané země; 2) vědomé nebo nevědomé vyostřování ideologických konfliktů mezi wahhábisty a dalším obyvatelstvem daných zemí, což může vést k násilnému vyústění těchto konfliktů; a 3) vědomá nebo nevědomá legitimizace projevů extrémismu motivovaným wahhábistickým učením skrze vytrvalou podporu i přes fatální následky projevů extrémismu. V zemích balkánského poloostrova jsou informace o tomto typu aktivit z důvodu většího zájmu výzkumníků a delšího časového odstupu o něco lépe dostupné a je možné konstatovat, že dostupné informace potvrzují vědomou aktivitu Saúdské Arábie v tomto regionu ve všech třech výše zmíněných bodech v určité fázi saúdskoarabské aktivity v tomto regionu.

120 Gaouette, N. and Labott, E. (2017). *Saudi Arabia to let women drive at last (Saúdská Arábie nechá ženy konečně řídit)*. [online] CNN. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2017/09/26/politics/saudi-arabia-woman-drive/index.html> [Naposledy otevřeno 2. října 2017].

121 Henderson, S. (2017). *Saudi Arabia's Vision 2030, One Year On (Saúdskoarabská vize 2030: rok poté)*. [online] Washington Institute. Dostupné na: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/saudi-arabias-vision-2030-one-year-on> [Naposledy otevřeno 1. října 2017].

Z krátkodobého hlediska mohou tyto aktivity znamenat určité bezpečnostní riziko pro země Evropy hlavně ve formě zvýšené možnosti radikalizace muslimské populace vedoucí v některých případech k teroristickým útokům různých druhů a škály na území evropských států. V případě Balkánského poloostrova mohou také tyto radikální tendence v kombinaci s ostatními faktory přispět k násilným regionálním konfliktům. Problematictější mohou být důsledky saúdkoarabských aktivit z dlouhodobého hlediska, jelikož radikalizace části minoritní společnosti a extrémistický projev této radikalizace může vést k radikalizaci na opačné straně socio-politického spektra. Tento fenomén je dnes již pozorovatelný na narůstajících krajně pravicových náladách v Evropě.

Přestože obsah této zprávy vypovídá o dílčí roli Saúdské Arábie na zvyšující se radikalizaci v Evropě se všemi důsledky, které radikalizace přináší, Saúdská Arábie není jediným státem angažujícím se v podobných aktivitách v posledních desetiletích. Vzhledem k ideologickému obsahu islámských radikálních hnutí jako je wahhábismus je však role Saúdské Arábie významná z hlediska své ideologické autority, kterou si sama nárokuje. Z tohoto důvodu by Saúdská Arábie měla být v popředí zájmu evropských vlád a zákonodárců, kteří se nárůstu radikalismu v Evropě a všem bezpečnostním hrozbám, který s sebou může radikalismus přinášet, snaží bránit.

Souhrn použitých zdrojů

Al-Atawneh, Muhammad (n.d.). Council(s) of Senior 'Ulamā' (Rada/rady starších 'Ulama'). [online] In *The Oxford Encyclopedia of Islam and Politics. Oxford Islamic Studies Online*. Dostupné na: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t342/e0136> [Naposledy otevřeno 10. září 2017].

Aljazeera. (2017). *Saudi embassy may have funded 9/11 'dry run': report (Saúdská ambasáda možná sponzorovala 9/11, nanečisto)*. [online] Dostupné na: <http://www.aljazeera.com/news/2017/09/saudi-embassy-funded-911-dry-run-report-170909223532351.html> [Naposledy otevřeno 15. září 2017].

Bardos, G. (2014). *Jihad in the Balkans: The Next Generation (Džihád na Balkáně: další generace)*. [online] World Affairs Journal. Dostupné na: <http://www.worldaffairsjournal.org/article/jihad-balkans-next-generation> [Naposledy otevřeno 6. září 2017].

BBC News. (2017). *London attack: Who were the attackers? (Kdo byli Londýnští útočníci?)*. [online] Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-40173157> [Naposledy otevřeno 11. září 2017].

BBC News. (2017). *Manchester attack: What we know so far (Manchesterské útoky: co zatím víme)*. [online] Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-40008389> [Naposledy otevřeno 21. září 2017].

BBC News. (2010). *Saudi lessons concern government (Saúdské hodiny znepokojují vládu)*. [online] Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-11799713> [Naposledy otevřeno 11. září 2017].

BelfastTelegraph.co.uk. (2016). *Saudi Arabia and Gulf states 'support Islamic extremism in Germany,' intelligence report finds (Saúdská Arábie a státy zálivu 'podporují extrémismus v Německu')*. [online] Dostupné na: <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/world-news/saudi-arabia-and->

[gulf-states-support-islamic-extremism-in-germany-intelligence-report-finds-35294170.html](http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33533.pdf) [Naposledy otevřeno 17.zář 2017].

Benjamin, D. (2015). *The King and ISIS (Kráľ a ISIS)*. [online] Foreign Policy. Dostupné na: <http://foreignpolicy.com/2015/09/10/the-king-and-isis-saudi-arabia-egypt-iraq/> [Naposledy otevřeno 15.srpna 2017].

Blanchard, C. (2017). *Saudi Arabia: Background and U.S. Relations (Saúdská Arábie: pozadí a vztahy s USA)*. [online] Congressional Research Service. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL33533.pdf> [Naposledy otevřeno 15. zář 2017].

Blanchard, C. (2008). *The Islamic Traditions of Wahhabism and Salafiyya (Islámské traduce Wahhábismu a Saláfismu)*. CRS Report for Congress. [online] The Library of Congress. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/misc/RS21695.pdf> [Naposledy otevřeno 10. zář 2017].

Breeden, A., Bennhold, K. and De Freytas-Tamura, K. (2015). *Call to Arms in France Amid Hunt for Belgian Suspect in Paris Attacks (Povolání ke zbrani ve Francii uprostřed lovu na belgického podezřelého z pařížských útoků)*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2015/11/17/world/europe/paris-terror-attack.html> [Naposledy otevřeno 22.zář 2017].

Burchard, H. and Cerulus, L. (2015). *The Belgian radicals' den (Belgické radikální doupe)*. [online] POLITICO. Dostupné na: <http://www.politico.eu/article/molenbeek-a-terrorists-den/> [Naposledy otevřeno 22.zář 2017].

Choksy, C. and Choksy, J. (2015). *The Saudi Connection: Wahhabism and Global Jihad (Saúdské spojení: Wahhábismus a globální džihád)*. [online] World Affairs Journal. Dostupné na: <http://www.worldaffairsjournal.org/article/saudi-connection-wahhabism-and-global-jihad> [Naposledy otevřeno 6. zář 2017].

- Clerix, K. (2015). *Why are terrorists drawn to Belgium? (Proč jsou teroristi přitahováni k Belgii?)*. [online] The Guardian. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/nov/17/terrorists-belgium-paris-attacks> [Naposledy otevřeno 23.září 2017].
- Cushman Laurent, J. and Melady, T. (2011). *The Seven States of the Former Yugoslavia: An Evaluation (Sedm států bývalé Jugoslávie: evaluace)*. [online] The Institute of World Politics. Dostupné na: http://www.iwp.edu/news_publications/detail/the-seven-states-of-the-former-yugoslavia-an-evaluation [Naposledy otevřeno 25.září 2017].
- Deliso, C. and Napoleoni, L. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West (Příchod balkánského chalífátu: hrozba radikálního islámu Evropě a Západu)*. Westport, CT: Praeger. [online] Dostupné na: <https://enciklopediamoderne.files.wordpress.com/2014/09/christopher-deliso-the-coming-balkan-caliphate-the-threat-of-radical-islam-to-europe-and-the-west.pdf> [Naposledy otevřeno 26. září 2017]
- Delong-Bas, Natana (n.d.). *Islam and Power in Saudi Arabia (Islám a moc v Saúdské Arábii)*. *The Oxford Handbook of Islam and Politics*. Oxford Islamic Studies Online. [online] dostupné na: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t9001/e016> [Naposledy otevřeno 10. září 2017].
- Dodman, B. (2016). *Will banning foreign funds for French mosques help combat terrorism? (Pomůže zákaz zahraničních peněz v boji proti terorismu?)*. [online] France 24. Dostupné na: <http://www.france24.com/en/20160729-foreign-financing-mosques-valls-france-secularism-islam> [Naposledy otevřeno 22.září 2017].
- Drtinová, D. (2016). *Pavel: Ruská kampaň v ČR vytváří dojem, že Rusko není hrozba. Je ale nebezpečnější než Islámský stát*. [online] Aktuálně.cz. Dostupné na: <https://video.aktualne.cz/dtv/pavel-ruska-kampan-v-cr-vytvari-dojem-ze-rusko-neni-hrozba-j/r~0b684b6e977b11e68cd20025900fea04/> [Naposledy otevřeno 22. září 2017].

- Edition.cnn.com. (2011). *Timeline: Osama bin Laden, over the years (Časová osa: Usáma bin Ládin ak šel čsa)*. [online] Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.timeline/index.html> [Naposledy otevřeno 2.září 2017].
- El Karoui, H. (2016). *Un islam français est possible (Francouzský islám je možný)*. [online] Institut Montaigne. Dostupné na: <http://www.institutmontaigne.org/fr/publications/un-islam-francais-est-possible#telecharger> [Naposledy otevřeno 7.září 2017].
- El Mawy, R. (2017). *Saudi Arabia's Missing Princes (Chybějící saúdskoarabští princové)*. [online] BBC News. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/magazine-40926963> [Naposledy otevřeno 16.září 2017].
- European Commission: European Website on Integration. (2017). *Belgium: Spread of a radical form of Islam is investigated (Belgie: Šíření radikální formy islámu se vyšetřuje)*. [online] Dostupné na: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/belgium-spread-of-a-radical-form-of-islam-is-investigated> [Naposledy otevřeno 30.září 2017].
- Fendrych, M. (2016). *Generál Pavel: Rusko je pro nás největší riziko, ne uprchlíci. Putin nikdy nespí*. [online] Aktuálně.cz. Dostupné na: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/general-pavel-rusko-je-pro-nas-nejvetsi-riziko-ne-uprchlici/r~09062082c02911e593630025900fea04/> [Naposledy otevřeno 22.září 2017].
- Freedomhouse.org. (2017). *Saudi Arabia (Saúdská Arábie)*. [online] Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/saudi-arabia> [Naposledy otevřeno 28.září 2017].
- Freedomhouse.org. (2012). *Worst of the Worst 2012: The World's Most Repressive Societies (Nejhorší z nejhorších 2012: Nejreprezivnější světové společnosti)*. [online] Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/special-reports/worst-worst-2012-worlds-most-repressive-societies> [Naposledy otevřeno 28.září 2017].
- Friedman, T. (2015). *Our Radical Islamic BFF, Saudi Arabia (Naši radikální islámští nejlepší kamarádi, Saúdská Arábie)*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2015/09/02/opinion/thomas->

[friedman-our-radical-islamic-bff-saudi-arabia.html](#) [Naposledy otevřeno 8.září 2017].

Gaouette, N. and Labott, E. (2017). *Saudi Arabia to let women drive at last (Saúdská Arábie nechá ženy konečně řídit)*. [online] CNN. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2017/09/26/politics/saudi-arabia-woman-drive/index.html> [Naposledy otevřeno 2.října 2017].

Gall, C. (2016). *How Kosovo Was Turned Into Fertile Ground for ISIS (Jak se Kosovo proměnilo na úrodnou půdu pro ISIS)*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: https://www.nytimes.com/2016/05/22/world/europe/how-the-saudis-turned-kosovo-into-fertile-ground-for-isis.html?_r=0 [Naposledy otevřeno 27.září 2017].

Gendron, A. (2010). *Confronting Terrorism in Saudi Arabia (Konfrontace terorismu v Saúdské Arábii)*. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 23(3).

Gibas-Krzak, D. (2013). *Contemporary Terrorism in the Balkans: A Real Threat to Security in Europe (Novodobý terorismus na Balkáně: reálná hrozba bezpečnosti Evropy)*. *The Journal of Slavic Military Studies*, 26(2), pp.203-218.

Henderson, S. (2017). *Saudi Arabia's Vision 2030, One Year On (Saúdkoarabská vize 2030: rok poté)*. [online] Washington Institute. Dostupné na: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/saudi-arabias-vision-2030-one-year-on> [Naposledy otevřeno 1.října 2017].

House of Commons, (2006). *Report of the Official Account of the Bombings in London on 7th July 2005 (Zpráva o oficiální verzi Londýnského bombového útoku ze 7.července 2005)*. [online] Dostupné na: http://news.bbc.co.uk/1/shared/bsp/hi/pdfs/11_05_06_narrative.pdf [Naposledy otevřeno 21.září 2017].

- Huggler, J. (2015). *German vice-chancellor accuses Saudi Arabia of funding Islamic extremism in the West (Německý vicekancléř obviňuje Saúdskou Arábii z financování islámského extrémismu na Západě)*. [online] Telegraph.co.uk. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/12035838/German-vice-chancellor-accuses-Saudi-Arabia-of-funding-Islamic-extremism-in-the-West.html> [Naposledy otevřeno 14.září 2017].
- Human Rights Watch. (2017). *Saudi Arabia (Saúdská Arábie)*. [online] Dostupné na: <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/saudi-arabia> [Naposledy otevřeno 28.září 2017].
- Kern, S. (2012). *Qatar Financing Wahhabi Islam in France, Italy, Ireland and Spain (Katar financuje islám ve Francii, Itálii, Irsku a Španělsku)*. [online] Gatestone Institute. Dostupné na: <https://www.gatestoneinstitute.org/2833/qatar-financing-wahhabi-islam-europe> [Naposledy otevřeno 18.září 2017].
- Khalilzad, Z. (2016). *'We Misled You': How the Saudis Are Coming Clean on Funding Terrorism ('Oklamali jsme vás': Jak Saúdové přiznávají sponzorování terorismu)*. [online] POLITICO. Dostupné na: <http://www.politico.com/magazine/story/2016/09/saudi-arabia-terrorism-funding-214241> [Naposledy otevřeno 8.září 2017].
- Janková V. (2014), *Wahhabism in the Balkans. The Case Study of Bosnia and Herzegovina (Wahhábismus na Balkáně, případová studie Bosny a Hercegoviny)*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie, Vedoucí diplomové práce PhDr. Vít Střítecký, M.Phil., Ph.D.
- Markind, J. (2016). *France Working to De-Radicalize Its Mosques (Francie se snaží deradikalizovat své mešity)*. [online] Gatestone Institute. Dostupné na: <https://www.gatestoneinstitute.org/8647/france-radical-mosques> [Naposledy otevřeno 23.září 2017].
- Meotti, G. (2016). *Brussel's pact with Saudi Arabia gave the world Molenbeekistan (Bruselská dohoda se Saúdskou Arábii dala světu*

Molenbeekistan). [online] Israel National News. Dostupné na: <http://www.israelnationalnews.com/Articles/Article.aspx/18590#.VvKcKeIrJQI> [Naposledy otevřeno 22.zář 2017].

Ministerstvo obrany České republiky. (2015). *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030*. [online] Dostupné na: http://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Dlouhodob_v_hled_pro_obranu_2030.pdf [Naposledy otevřeno 22.zář 2017].

Moniquet, C. (2013). *The involvement of Salafism/Wahhabism in the support and supply of arms to rebel groups around the world (Role saláfismu/Wahhábismu v podpoře a poskytování zbraní rebelům po celém světě)*. Luxembourg: Policy Department DG External Policies of the EU. [online] Dostupné na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/457137/EXPO-AFET_ET\(2013\)457137_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/457137/EXPO-AFET_ET(2013)457137_EN.pdf). [Naposledy otevřeno 25. září 2017].

Morrison, K. (2008). *Wahhabism in the Balkans (Wahhábismus na Balkáně)*. [online] Dostupné na: https://www.files.ethz.ch/isn/50179/2008_March_Wahabism.pdf [Naposledy otevřeno 20. září 2017].

Mouline, N. and Rundell, E. (2014). *The Clerics of Islam: Religious Authority and Political Power in Saudi Arabia (Klerici Islámu: náboženská autorita a politická moc v Saúdské Arábii)*. New Haven, London: Yale University Press. Str.: 257-261.

Mujanović, J. (2016). *The Terror of Southeastern Europe's Failing States (Teror jihovýchodní evropy jejich krachujících států)*. [online] Freedomhouse.org. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/blog/terror-southeastern-europe-s-failing-states> [Naposledy otevřeno 24.zář 2017].

Nasr, J. (2016). *In Germany, Syrians find mosques too conservative (Syřané mešity v Německu shledávají příliš konzervativními)*. [online] Reuters.

Dostupné na: <http://uk.reuters.com/article/uk-europe-migrants-germany-mosques-insig/in-germany-syrians-find-mosques-too-conservative-idUKKCN12S0HF> [Naposledy otevřeno 18.zář 2017].

Nato.int. (2017). *Countering Terrorism (Čelení terorismu)*. [online] Dostupné na:

http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_77646.htm# [Naposledy otevřeno 16.zář 2017].

NATO. (2017). *Operations and missions: past and present (Operace a mise: minulost a současnost)*. [online] Dostupné na:

http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52060.htm [Naposledy otevřeno 24. zář 2017].

Noori, N. (2010). Religion and Politics in Saudi Arabia: Wahhabism and the State - Edited by Mohammed Ayoob and Hasan Kosebalaban (Náboženství a Politika v Saúdské Arábii: Wahnábismus a stát – editováno Mohammedem Ayoobem a Hasanem Kosebalbanem). *Digest of Middle East Studies*, 19(1), str.149-151.

Organization for Security and Co-operation in Europe, (1995). *Dayton Peace Agreement (Daytonská mírová dohoda)*. [online] Dostupné na: <http://www.osce.org/bih/126173> [Naposledy otevřeno 28.zář 2017].

Poggioli, S. (2010). *Radical Islam Uses Balkan Poor To Wield Influence (Radikální islám využívá chudých k získání vlivu)*. [online] NPR.org.

Dostupné na: <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=130801242> [Naposledy otevřeno 27.zář 2017].

Priest, B. (n.d.). *Turkish & Saudi Involvement in Bosnia-Herzegovina and Kosova - 1990's to the present (Turecké a saúdskoarabské zapojení v Bosně a Hercegovině a Kosovu – od devadesátých let dodnes)*. [online] Academia.edu. Dostupné na:

http://www.academia.edu/12253308/Turkish_and_Saudi_Involvement_in

[Bosnia-Herzegovina and Kosova - 1990 s to the present](#)
[Naposledy otevřeno 22.září 2017].

Rakic, M. and Jurisic, D. (2012). Wahhabism as a Militant Form of Islam on Europe's Doorstep (Wahhábismus a militantní formy islámu na prahu Evropy). *Studies in Conflict & Terrorism*, 35(9), pp.650-663.

Riedel, B. (2015). *Saudi Arabia is part of the problem and part of the solution to global jihad (Saúdská Arábie je součástí problému i řešení globálního džihádu)*. [online] Brookings. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/markaz/2015/11/20/saudi-arabia-is-part-of-the-problem-and-part-of-the-solution-to-global-jihad/> [Naposledy otevřeno 30.září 2017].

Rudd, A. (2017). *Extremism: Written statement - HCWS39 (Extrémismus: psané prohlášení – HCWS39)*. [online] UK Parliament. Dostupné na: <http://www.parliament.uk/business/publications/written-questions-answers-statements/written-statement/Commons/2017-07-12/HCWS39> [Naposledy otevřeno 10 září 2017].

Sénat de la Republique française. (2016). *Mission d'information sur l'organisation, la place et le financement de l'islam en France et de ses lieux de culte (Informační mise ohledně organizace, postavená a financích islámu ve Francii a jeho místech kultu)*. [online] Dostupné na: http://www.senat.fr/fileadmin/Fichiers/Images/commission/missions/islam_en_france/14-Brochure_Mission_Islam.pdf [Naposledy otevřeno 23. září 2017].

Shane, S. (2016). *Saudis and Extremism: 'Both the Arsonists and the Firefighters' (Saúdové a extrémismus: 'žháři a hasiči zároveň')*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2016/08/26/world/middleeast/saudi-arabia-islam.html> [Naposledy otevřeno 4.září 2017].

- Stack, L. and Karasz, P. (2016). *How Belgium Became Home to Recent Terror Plots (Jak se Belgie stala domovem nedávných teroristických plánů)*. [online] Nytimes.com. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/interactive/2015/11/15/world/europe/belgium-terrorism-suspects.html> [Naposledy otevřeno 22.zář 2017].
- Stojar, R. (2016). Islámský radikalismus a jeho násilné projevy v kontextu balkánského regionu. *Obrana a strategie*, 16(1), pp.59-76.
- Tharoor, I. (2016). *The Saudi origins of Belgium's Islamist threat (Saúdské kořeny belgické islamistické hrozby)*. [online] Washington Post. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/03/23/the-roots-of-belgiums-islamist-threat-reach-back-to-saudi-arabia/?utm_term=.39cd44f7688f [Naposledy otevřeno 29.zář 2017].
- The Consortium Against Terrorist Finance, (2016). *How Saudi Relief Helped the Balkans Turn into Breeding Ground for Terrorism (Jak saúdská pomoc povedla Balkán k odchovné zóně pro terorismus)*. [online] Dostupné na: <http://stopterrorfinance.org/stories/510928265-how-saudi-relief-helped-the-balkans-turn-into-breeding-ground-for-terrorism> [Naposledy otevřeno 19.zář 2017].
- The New York Times. (2017). *Fighting, While Funding, Extremists (Bojování proti a podporování extrémistů)*. [online] Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2017/06/19/opinion/saudi-arabia-qatar-isis-terrorism.html?mcubz=0> [Naposledy otevřeno 15.zář 2017].
- Walker, P. (2017). *Rudd's refusal to publish full report into extremist funding 'unacceptable' (Odmítnutí Ruddové publikovat celou zprávu týkající se financování extrémistů je 'nepřipustné')*. [online] The Guardian. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/jul/12/uk-terror-funding-report-will-not-be-published-for-national-security-reasons> [Naposledy otevřeno 10. zář 2017].

Weinberg, D. (2015). *King Salman's Shady History (Podezřelá historie krále Salmana)*. [online] Foreign Policy. Dostupné na: <http://foreignpolicy.com/2015/01/27/king-salmans-shady-history-saudi-arabia-jihadi-ties/> [Naposledy otevřeno 26.zář 2017].

Wesel, B. (2015). *Brussels' Great Mosque and ties with Salafism (Bruselská velká mešita a vazby na saláfismus)*. [online] Deutsche Welle. Dostupné na: <http://www.dw.com/en/brussels-great-mosque-and-ties-with-salafism/a-18866998> [Naposledy otevřeno 29.zář 2017].

Wilson, T. (2017). *Foreign Funded Islamist Extremism in the UK (Islámský terorismus ve Spojeném království financovaný ze zahraničí)*. Centre for the Response to Radicalisation and Terrorism, Research Paper No. 9. [online] The Henry Jackson Society. Dostupné na: <http://henryjacksonsociety.org/wp-content/uploads/2017/07/Foreign-Funded-Islamist-Extremism-final.pdf> [Naposledy